N°. 18. Donderdag 5 Mei 1921. 21ste Jaargang.

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten der Kon. Hollandsche Lloyd en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel H. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR . . . . } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
INLICHTINGENDIENST . . . . . } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

INHOUD: Een sympathieke Zeventigjarige. — De laatste week van April. — Eene geschiedenis der Banda-eilanden. — Een motie. — Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften. Uit de Eur. Pers. Uit de Ind. Pers. Uit de Chin. Pers. — Lit.-Overzicht. — Suriname. — Curaçao. — Van Vreemde Koloniën en Verre Landen. — Mededeelingen. — Mutaties van 27 April tot 4 Mei 1921.

Afdeeling 's-Gravenhage.

De in het vorige weekblad voor 11 Mei a.s. aangekondigde populaire Indische avond in het Gebouw voor Kunsten en Wetenschappen gaat niet door. Het bestuur heeft gemeend het doel: verspreiding van kennis van Indië onder het groote publiek beter te kunnen dienen door medewerking te verleenen aan den heer Willy Mullens van Albert frères, die voornemens is gedurende een week de film „Indië" te vertoonen in de Residentie-Bioscoop, Kettingstraat, alhier.

Indische avonden, die niet beperkt zullen blijven tot de filmvertooning, zullen aldaar worden gehouden vanaf Vrijdag 6 Mei tegen betaling, terwijl vanaf Maandag 9 Mei de film „Indië" zal worden vertoond aan genoodigden. Toegangskaarten zullen aan de leden worden toegezonden.

Een sympathieke Zeventigjarige.

Woensdag 27 April j.l. was voor de Vereeniging „Oost en West" in het bizonder, en voor de Indische wereld in den Haag in het algemeen een gedenkwaardige dag.

Mevrouw ten Bosch-Bosscher vierde haar 70sten verjaardag!

De Voorzitter onzer Vereeniging, Mr. Sonneveld, en twee leden van het Hoofdbestuur boden der Jubilaresse namens „Oost en West" benevens een mand bloemen, het Eere-lidmaatschap van onze Vereeniging aan en Mr. Sonneveld herdacht in gevoelvolle bewoordingen het vele goede door mevrouw ten

Bosch gedaan in het belang van alles wat Indisch is.

Het is wel van algemeene bekendheid, hoe zij ten allen tijde gereed stond te helpen — en vooral was dit het geval voor de hier te lande vertoevende Indische bedienden. Menigmaal komt het voor, dat de met families naar Europa komende baboes of mannelijke bedienden wegens plaatsgebrek, veranderde werkzaamheden of om andere redenen ontslag krijgen of nemen, en dat kwam in vroeger jaren voor de baboes neer op groote moeilijkheden. Want waar moesten zij heen, de vreemdelingen onbekend met taal en levenswijze, soms onvoldoende gekleed, ja vaak zelfs zonder geld. Dan was daar mevrouw ten Bosch, die de handen beschermend uitstrekte naar de hulpelooze, en haar voeding en huisvesting, zoo noodig kleeding en geld gaf en zorgde voor een geschikte gelegenheid om terug te gaan naar Indië. En meende de nobele vrouw, dat haar beschermeling was tekort gedaan, dan weerhielden haar moeiten noch kosten om — moest het zijn middels een proces — recht te verschaffen aan de Indische vrouw of man, die haar hulp had ingeroepen. Zoo is zij jarenlang de schutsengel geweest voor hier te lande vertoevende baboes, totdat „Persinggahan" het Tehuis voor Indische Bedienden, van Boetselaerlaan 2, waarvan zij eere-voorzitster is, haar taak overnam.

En nu is zij 70 jaren geworden en allen, die warm voelen voor Indische belangen en Indische menschen, verheugen zich de sympathieke vrouw te mogen gelukwenschen en het deed hen goed haar te zien, te midden harer vele gasten, omgeven door ontelbare bloemstukken, vol hartelijkheid en vriendelijke, gulle gastvrijheid. Vooral waar haar opgewekt voorkomen en frissche geest deed hopen dat zij, na de onlangs doorgestane ongesteldheid, nog vele lange jaren gespaard moge blijven in het belang van onze Vereeniging en van haar ontelbare vrienden.

Zoo zij het!

De laatste week van April.

De week van 25—30 April zal voortleven in de herinnering van dat deel der studeerende jongelingschap, hetwelk de Indische leergangen aan de Nederlandsche academies volgt. Tusschen de genoemde data verliep de Academisch-Indische week in Leiden en tegelijkertijd die in Groningen. De week stond in het teeken van Indië. Nu bereids de dagbladen de bizonderheden hebben bekend gemaakt, omtrent het geestelijk voedsel dat den jeugdigen epicuristen (in wetenschappelijken zin) is toegediend geworden, heeft het geen nut meer er hier op terug te komen; het zou onvermijdelijk uitloopen op die verrichting van een nuttig dier, waarmede, oneerbiedig, de wetenschap zelve wel eens is voorgesteld geworden. Volstaan kan worden met de verzekering aan de belangstellende lezers van het „Koloniaal Weekblad", dat deze Indische weken wederom den band tusschen Nederland en de Koloniën hebben versterkt.

Midden in de week, op den 28en, 's avonds, de uitvoering eener vertooning van Indische films te Bussum, de Amsterdamsche „Suburb". Uitgaande van de vereeniging Oost en West, had die voorstelling met hetzelfde programma als op den Indischen filmavond in de Familie-bioscoop op 15 Maart l.l. hier ter stede, hetzelfde groote succes. Evenals toen, ook nu een stampvolle zaal. Geen wonder, waar de beproefde leiding in deze, van den gep. kolonel Giel, alom bekendheid heeft verkregen. Diens even onderhoudende als leerzame uitlegging vond ook hier de waardeering waarop zij aanspraak heeft, eene waardeering, welke bij de goed vertegenwoordigde Bussumsche schooljeugd bij wijlen spontaan, doch op bescheiden wijze, tot uiting kwam.

Dat ook de talrijke aanwezige volwassen ingez[...]nen het vertoonde op hoogen prijs stelden, is re[...] uit de plaatselijke bladen bekend en werd op [...] eigen avond den heer Giel bij monde van [...] Eersten Burger verzekerd.

Ook in Bussum is het doel van Oost en We[st] versterking van den band tusschen Nederland [...] de koloniën, naderbij gekomen.

Eene geschiedenis der Banda-eilanden.

Tropen-Romantiek (geschiedenis [...] onze nootmuskaat-cultuur), door P. [...] van der Wolk.
Overdruk uit Cultura. A. van Loo[n] Tiel.

De bekende mijningenieur Dr. R. D. M. Verb[eek] begint zijn Geologische beschrijving van de Band[a-] eilanden [1]) met de volgende woorden:

„Een van de fraaiste plekjes van Nederlandsch-Indië, en wellicht van de geheele aarde is Ba[nda]. Natuuronderzoekers en reizigers, die reeds een gr[oot] gedeelte van de aarde gezien hebben, zijn het [...] over eens, dat, al mogen de Alpen, de Himalaja [...] zooveel andere hooge gebergten een veel groots[che]ren indruk maken, geen terrein in liefelijkheid d[e] Banda-eilanden overtreft."

In al hun welluidendheid zijn deze woorden [on]tegenzeggelijk juist en kunnen zij reeds een ide[e] geven van het terrein, waarop Tropen-Romantie[k] zich afspeelt, een romantiek, zoo zonderling, z[oo] in-weemoedig en zoo pervers-tevens, dat zij wel e[en] diepen indruk moet maken op een ieder, die daa[r]voor eenig gevoel heeft.

Geen romantiek in letterkunde en kunst is het [...] die schrijver behandelt, doch eene die nauw [...] samengeweven met de droevige geschiedenis di[er] bekoorlijke eilanden, sedert onze eerste vestiging i[n] den Grooten-Oost. Banda is immers de bakermat van het Nederlandsch gezag in den Indischen Ar[-] chipel, nadat er bloedig om gevochten is door man[-] nen, wier namen in onze koloniale geschiedenis klinken als een klok en om hun persoonlijken moed en cordaatheid als helden zijn geboekstaafd.

De schrijver zegt: „ja, met recht mag men zeggen, dat de verovering en onderwerping van Banda met al haar ap- en dépendenties een der interessantste, bloedigste, meest romantische episode is uit de koloniaal-politiek van alle Europeesche volken, maar niet de roemrijkste of verhevenste van die van Holland" (blz. 74).

Neen, een roemrijke geschiedenis, n.l. in het bi[...] zonder die van de O.-I. Compagnie, kan zij bezwaar[-] lijk heeten, die bloedige verovering van die zoo knus bij elkaar liggende kleine eilandjes te midden van het azuren veld der haast niet te peilen diepe Banda[-] zee, ter wille van de nootmuskaat om er winst me[e] te bejagen, ja, winsten zonder weerga, de geheele 17e en grootendeels 18e eeuw door.

En nu juist van dat gebenedijde Banda, het land waar de bewoners gelukkig leefden!, zooals het reeds bekend was op het vaste land der Hindoes.

[1]) Jaarboek van het Mijnwezen in Nederlandsch Oost-Indië 29e jaargang, 1900, bldz. 1.

Ter oriënteering moge voorts dienen, dat de Banda-groep uit verschillende eilanden bestaat, waarvan de middelste, Groot-Banda of Lonthor, Banda-Neira en Goenoeng-Api dicht bij elkaar liggen en een fraaie baai insluiten, die een veilige ligplaats voor schepen biedt. Vlak tegenover Banda ligt de Goenoeng-Api, een vulkaan, die kegelvormig uit zee oprijst tot een hoogte van 658 Meter. Rondom de genoemde drie eilanden liggen de kleinere: Krakah, Kapal en Pisang en op grooteren afstand nog vier andere: Sewangi (een kale rots), Ai, Run en Rozengain, zoodat de geheele Banda-groep uit tien eilanden bestaat. Het grootste eiland is Groot-Banda of Lonthor (lengte ruim 12 K.M. bij 2 à 3½ K.M. breedte, toppen van 400 tot 500 M.), in den vorm van een halve maan rondom Goenoeng-Api en Banda-Neira gelegen.

ls Banda misschien niet het meest merkwaar- plekje grond van onzen Archipel geweest? Ten n tijde een raadsel geweest? Een sfinx aan den aar met de voeten in een der diepste zeeën en grimmige vulkanische kop in de wolken? Is da om hetgeen wij *niet* weten, misschien het st interessante landje, buiten zijn noten en uit- rding om? Buiten dat alles om reeds een brok pen-romantiek zonder weerga? En ligt dit aan muskaat-aroom?" (bldz. 28).

n schrijver, met zijn speelsch vernuft, bewerkt aterie, die hij beheerscht, de aroom-techniek — s deskundige als hij is op botanisch gebied en minder historieschrijver met een gloeiende fan- — op een wijze, die verbijsterend is.

mmers, geen historiebeschrijving is mogelijk zon- fantasie, mits deze als een visie is te begrijpen, en inleving in de „days of old", deugdelijk ge- st aan een kritische kennis der historische en.

hrijver met zijn ontvankelijk gemoed heeft een ten voorsprong boven velen, die zich aan de hiedenisbeschrijving van de Banda-eilanden wil- wagen. Hij bracht op Banda enkele jongelings- n door, toen zijn vader er Assistent-Resident Ja, toen moet hij wel al die schoonheid en al merkwaardige van Banda ondergaan hebben. is geen landje in de tropen," zegt hij, „wat ons, er geleefd hebben, een zoo diepe herinnering erlaat als Banda. Men zingt er zijn eigen volks- en Hollanders zijn het, die zoo zingen: „Banda, heb u lief."

Wat is het, die vreemde, liefelijke bekoring, die Banda uitgaat? De herinneringen, die bezoekers Banda hebben, en die zoo heel anders zijn dan van andere prachtige tropenstreken, zit niet in door ieder herhaalde „prachtigheid" dezer eilan- waarvan de reede, na die van Rio de Janeiro, mooiste der wereld moet zijn, wat panorama en eneering betreft, noch de faam der zeetuinen, Neen! Op Banda waart een bizondere geest d...... en men voelt die sterk in de nog enkele, rgebleven wingerdwaranden" (bldz. 74).

Hij, die zoo schrijft, heeft het land wel lief, van ks romantische geschiedenis hij, voor zoover ons kend, de eerste is, die ons een proeve van goed documenteerde beschrijving geeft. Niet, dat schrij- r het onderwerp heeft uitgeput, dat kon ook eilijk, in aanmerking genomen de plaatsruimte het tijdschrift Cultura [2]), en toch is de overdruk mpres gedrukt 97 bladzijden groot, maar uit een omtheorie, waarmee hij aanvangt, ontwikkelt h langs logischen zin eene toelichting tot al het beuren op die eilandengroep, hetgeen wij nu een- al als geschiedenis bestempelen.

In zijn waardeering van Banda staat hij niet al- en, zooals wij boven reeds zagen. „Niemand min- r ook dan *Camoëns* [3]) wijdt er in de *Lusiaden* den nda-eilanden een strofe:

> Olha do *Banda* asolhas que se esmaltao da
> varia cor, que pinta o rosco fruto as aves,
> variadas que aly saltao da verde Noz tomando
> seu tributo [4])."

En zegt hij: „Waarlijk, wie krijgt niet den ster- n indruk, dat het Banda was, dat inspireerde tot romantische verhalen over een gelukzaligheids- eiland, zooals *Heine* dat vereeuwigd heeft in zijn „*Bimini*"......

Er is geen twijfel meer aan mogelijk: Bimini *is* Banda. Heine heeft in zijn onderbewustzijn aan Banda gedacht:

> ... ...
> Als sich nun die Gartenpforte
> Indias erschlosz — balsamisch
> Wogend jetzt ein Meer von Weihrauch,
> Eine Sündflut von wollustig
> Ungeheuerlichen Düften,
> Sinnberauschend, Sinnbetäubend,
> Strömte plötzlich in das Herz,
> In das Herz der alten Welt.
> ... ...

„Hoe weeft zich dat alles liefelijk samen met de vreedzame stilte en geuren, die wij werkelijk genieten in de heerlijke muskaat-perken van het tegenwoordige Banda met de magische bekoring van dit prachtige tropen-land, afgelegen, te midden van een diepe zee, maar onvergetelijk, voor wie eens het alles daar zelf heeft mogen beleven.

> Bimini! bei deines Namens
> Holden Klang, in meiner Brust
> Bebt das Herz, und die verstorbnen
> Jugendträume, Sie erwachen.

„Maar ook zonder dien naam blijft onverzwakt rondwaren de herinneringen aan een geweldig en ontzettend verleden; de betoovering, die uitgaat van de herinneringen eener ontdekkingseeuw zonder weerga; herinnering aan bloedige oorlogen tusschen de volken van Europa om de koloniale handelshegemonie;"...... (bldz. 29—31).

Heel diep haalt schrijver de geschiedenis van Banda op, n.l. uit een verleden, toen er van een optreden van het kleine Holland nog geen sprake kon zijn. Het vechten, het rooven en plunderen zat den Bandanees in het bloed en juist deze eigenschap van Banda's bevolking, berucht om haar zeerooverij, zou eerlang het eilanden-groepje uit zijn isolement opheffen.

De Chineezen noemden de muskaatnoten reeds piraten-noten (bldz. 22) en door toevallige vechtpartijen kwamen zij met waarschijnlijk Bandaneesche zeerovers in botsing.

„Vredelievende Boedhisten, de Hindoes uit het vaste land van Indië, door Brahmanen vervolgd, emigreerden in groote drommen naar China en ons Indië en zij waren het, die de muskaatnoten verhandelden en aan dit handelsartikel den naam van „pala" gaven, een sanskriet woord, dat in alle talen van onzen Archipel is overgenomen en *vrucht* beteekent. Het bestond er een Moluksche naam natuurlijk, n.l. *gologo* of *gozoro* of *gosari*, al naar het dialect, maar deze namen waren totaal onbekend.

De muskaatnoot heette bij de Hindoes *jay-pala* of wel „verre vrucht".

De foelie werd genoemd *jay-phul*. Van dit „phul" is dus hoogstwaarschijnlijk ons woord *foelie* ontstaan, in consekwentie met de geschiedenis van het sanskritische pala" (bldz. 22).

Ambon, het speciale land van de kruidnagel, had reeds lang een levendigen handel met Javanen en Arabieren, toen Banda zich nog steeds opgesloten had binnen zijn pantsering van woeste ongenaakbaarheid.

Deze volkeren bezochten op hun handelsreizen in 1300 reeds de Molukken en kwamen daardoor ook op Banda (bldz. 29).

Nu een heele tijd niets als alleen het om zich heen vechten en rooven op de nabijliggende eilanden door Bandaneezen, koene zeevaarders als zij waren en nu nog zijn.

Eindelijk komt Antonio d'Abreo opdagen, door den beroemden zeevaarder en later energieken Portugeeschen Vice-Koning van Indië, Alfonso d'Albuquerque, in 1511 naar Banda tot het bezoeken van dit eiland gezonden. Hij wist dit eiland te bereiken met behulp van Javaansche loodsen en Banda werd

[2]) Cultura. Officieel orgaan van het Nederlandsch Genootschap voor landbouwwetenschap. Tiel. A. van Loon. Het slot n Tropen-Romantiek verscheen in Cultura van Februari 21, No. 389.

[3]) Louis de Camoëns. Dichter in 1524 te Lissabon geboren. Goa in ballingschap, schreef hij zijn heldendicht „Luiade", waarin de tochten en heldendaden van Vasco da ma worden verheerlijkt en dat in de meeste Europeesche len is overgezet.

[4]) „Zie de Banda-eilanden heerlijk schitteren in bonten oi, vol roodkleurige vruchten. Veel vogels, rondom fladrend, genieten in de groene noten hun voedsel". — Blz. 29.

op die wijze door d'Abreo ontdekt. „Banda lag daar zoo stil in den nacht (toen hij den avond te voren het reeds genaderd was, maar in den omtrek was blijven kruisen). Een zwoele zefir, komend ver van den horizont waar het Indische weerlicht walmde, streek over het droomland, streelde zacht ruischend de toppen van de muskaatboomen en bedwelmde d'Abreo met hetzelfde aroom, ter wille waarvan het machtige, naar geur smachtende Westen, den evenaar was komen langs zeilen. Hij zag ten slotte de eilanden verschemeren, de contoeren samensmelten met het zwart van het water en het zwart van de lucht van het naderende onweer. Nog steeds droomde d'Abreo wat de toekomst van zijn ontdekking zou zijn. Intusschen werden maan en sterren boven Banda door donkere wolken bedekt en zou weldra boven Banda het onweer losbarsten.

Van fantasie naar werkelijkheid is maar één stap. Met een lading noten keerde hij weer terug. Sedert bezochten meerdere Portugeesche schepen dit eiland, steeds met noten terugkeerend (bldz. 33).

In 1521 werd Antonio de Brito de eerste gouverneur der Molukken. Toen kwamen de Spanjaarden een kijkje nemen met de bedoeling zich er voor goed te vestigen. Een eindeloos gevecht was er het gevolg van en ten slotte zag Spanje van zijn Moluksche rechten af tegen betaling van een kapitale som gelds. De Portugeezen bleven, waar zij eenmaal waren en behielden ook tegenover Javanen, Chineezen en Arabieren het monopolie van den nootmuskaathandel op Banda. Met een geringe wegdoezeling van den tijd......, acht en tachtig jaar na d'Abreo's komst op Banda, loopt 15 Maart 1599, onder een geweldige stortbui, den later zoo beroemd geworden Jacob van Heemskerk de baai van Banda binnen. „En nu gaat het scherm op voor het eerste bedrijf van het Hollandsch-Bandaneesche drama. Gedenkwaardige datum!" (bldz. 37).

Ja, wij doen goed ons aan dezen datum vast te houden als het begin van de lijdensgeschiedenis van Banda, d.i. de geschiedenis van de O.-I. Compagnie, die tevens van het wel en wee van Banda's bevolking en „last not least" ook die der armzalige perkeniers, waarover later meer. En nu op den hechten bodem der historie vangt schrijver zijn eigenlijke tropen-romantiek aan, een romantiek, die zich tot een ware tropen-dramatiek zou verdiepen, een geweldige Epos tevens.

Admiraal Steven van der Hagen, die later zonder slag of stoot het fort Victoria op Ambon van de Portugeezen nam, kwam tot krachtig vlagvertoon, onvervaard, midden in den nacht, het Zonnegat binnen, dwars door de toen juist melk-wit lichtende Bandazee [5]). Het gold hier het perfide Albion, dat zich op Banda had genesteld, het begrip bij te brengen, dat de Edele Compagnie van geen vrijhandel gediend was, die toch lang niet de winsten zou opbrengen, die er van deze eilanden te maken ware, indien niet haar monopolie-systeem tot zijn volle recht kwam.

In Juli 1605 „vernieut ende bevesticht (Verhagen) met eede van weerszijden" het oude verdrag van Wolfert Harmensz, maar het zou toch 1 April 1609 worden, voor en aleer Admiraal Verhoeven met een extra opdracht der Compagnie kwam: „......de eilanden, daar de nagelen met de nooten en de foelie groeien, met tractaat of met geweld aan de Compagnie te verbinden vóor den 1sten September 1609, ook op elk land een klein fort opwerpende en met eenig krijgsvolk bezettend. Daarom, so moet men geen arbeid, moeite, noch oncosten daarin sparen, ja, alle dingen voorbijgaan, om de Molukken, en de eilanden van Banda boven alle, in onze vriendschap ende contract te verkrijgen" (bldz. 40). De eerste steenlegging van het fort Nassau zou voor Verhoeven en zijn manschappen hoogst noodlottig worden. In een hindernis gelokt, werden zij door de Bandaneezen vermoord, 22 Mei 1609, en wat er overbleef van zijn manschappen onderging den daarop volgenden dag hetzelfde lot, met uitzondering van geen mensch minder dan *Jan Pieterszoon Coen*, die met de vloot van admiraal Verhoeven als beginneling en nieuweling naar den Oost op scheep was gegaan. Banda, waar hij voet aan wal zette en waar hij, na een paar dagen, reeds direct getuige was van het „hemeltergende verraad der Bandaneezen", en dat niet alleen: hij ontloopt den dood ternauwernood. „Het is hartbeklemmend om er aan te denken: aan zoo'n zwak zijden draadje heeft ons koloniaal bezit gehangen!...... Wat een romantisch begin voor Coen...... maar meteen voor Banda ook het begin van een romantisch einde. Zou Coen dat ooit vergeten hebben? Zou hij toen al niet een eed gezworen hebben, dat hij 't Banda peperduur zou betaald zetten? Is de latere uitmoording van Banda door Coen, een uitmoording waar de geschiedenis van verbaasd en versteld heeft gestaan om haar weergalooze wreedheid, niet te verklaren uit het drama van Verhoeven?" (bldz. 40).

Onmiddellijk na het bloedig verraad der Bandaneezen werd een strafexpeditie onder bevel van admiraal Hoen uitgerust, om met een wraakoefening de Bandaneezen te tuchtigen. Van nu af aan begint, zooals schrijver zegt, de onzalige tijd, die tot resultaat zal hebben, dat in 1621 Banda in bezit is van de Compagnie en dat deze plek gronds bijkans totaal ontvolkt werd. Intusschen zien wij in 1610 Gouverneur-Generaal Pieter Both met nieuwe strijdmacht te Neira aankomen, die daar op een alles beheerschenden hoogen heuvel het thans nog zoo prachtig gelegen fort Belgica [6]) stichtte.

Een geweldige sterke vesting. Het gold langen tijd als de eenige onneembare vesting van Indië; zelfs de aardbevingen hebben het niet kunnen aantasten.

Ook Both kwam met een speciale opdracht van de bewindhebbers der Compagnie voor de monopoliseering van den nootmuskaathandel. Zijn instructie laat aan duidelijkheid niets te wenschen over, n.l. „dat de handel van de Molukkos, Amboina en Banda daaronder begrepen, 't eenemaal kunne blijven en vastgemaakt worden aan de Vereenigde Compagnie, „sulks geene andere natiën van de wereld daervan iets in handen vallen als ons of dengenen die ons goeddunkt" (bldz. 41).

A. R. v. O.

(*Wordt vervolgd*).

[5]) „De zee omtrent de Bandasche eilanden wordt jaarlijks op zekeren tijd tweemaal wit, niet bij dag maar bij nagt klaar schijnende, en zoodanich licht van zich gevende, dat men de lucht en 't water qualijk onderscheiden kan...... Zijn tijd is in 't midden van de Oost of regen Mousson, 't welk zijn de Maanden Junius, Julius en Augustus, en wordt verdeelt in klein en groot wit Water". Zie XXVIII. Hooftdeel. Mare Album. Wit Water. Ayer Poetih, in d'Ambonsche Rariteitkamer van G. E. Rumphius. Amsterdam 1741.

[6]) „Een coquette vijfhoek, het fort Belgica, dat op een heuvel aan den voet van den Papenberg werd gebouwd. Over dit liefelijke tooneel werpt de Indische zon, voor zij zich achter de kim der Bandazee gaat verbergen, haar laatste tintelende stralen en het schoonste, het prachtigste, het verhevenste schouwspel dat ergens ter wereld te genieten is brengt u in verrukking." Banda en zijne Bewoners, door Mr. Herman Otto van der Linden, blz. 27 t.a.p.

Een Motie.

In de de vorige week te 's-Gravenhage gehouden Algemeene Vergadering der Vereeniging van Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur in Nederl.-Indië, is, naar het Haagsche Aneta-kantoor verneemt, met groote meerderheid de volgende motie aangenomen:

De Vereeniging van Ambtenaren bij het Binnenlandsch Bestuur in Nederlandsch Indië, in wettige

rgadering bijeen op Donderdag 28 April 1921 te Gravenhage;
kennis genomen hebbende van het gepubliceerde vies van het Hooggerechtshof inzake de gratie-zoeken van de, wegens moord op den controleur Kat Angelino te Toli-Toli, veroordeelden en van door de Regeering daarop genomen beschikking n 17 Februari 1921 No. 5-X;
betuigt haren oprechten dank aan de Regeering or de door Haar geleverde zakelijke critiek op motieven van het Hof, voor zoover deze op niets n indrukken en vermoedens, op onvoldoende ken- der wettelijke voorschriften en op een studeer-merverwijt van onvoorzichtigheid van den ver-orde waren gebouwd;
spreekt als haar oordeel uit, dat uit de verdere erwegingen van het advies blijkt, dat dit ingege-n is door de aprioristische en dogmatische opvat-g, dat geen onpartijdige en betrouwbare recht-raak te verwachten is, anders dan van eene on-ankelijke rechterlijke macht; een opvatting, ke vele harer leden reeds eerder leerden kennen 's Hofs adviezen omtrent verzoeken om gratie vroeger door hen veroordeelden;
verklaart van meening te zijn, dat het Hof, door dogma telkenmale incidenteel in 't geweer te ngen tegen de wettelijke voorschriften, die het ronderzoek en de berechting van misdrijven en rtredingen door bestuursambtenaren regelen, alleen eigen zaak schaadt, maar ook het ver-uwen in een wettige rechtspraak ondermijnt; een land als Indië, waar door de Regeering een oot deel van de rechtspraak aan de Bestuursamb-naren is opgedragen;
en dringt er daarom bij de Regeering ten sterkste aan, om bij voortduring nauwlettend toe te zien uit vooroordeel ondernomen en wellicht ook na zen nog te verwachten, pogingen van het hoogste hterlijke college in den lande, om de rechtscha-nheid en onpartijdigheid van ook andere dan be-epsrechters in twijfel te trekken, telkens wanneer ze in de wettige uitoefening van hun ambt werk-am zijn;
en gaat over tot de orde van den dag.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

De reis naar de Filippijnen.

Aan een verslag van de lezing van den heer A. Schotman over bovenstaand onderwerp, in het er. *Hbl.* van 23 Febr. 4 bl., ontleenen wij o.m.: De tocht door een commissie van onderwijsmannen naar Manila ondernomen, geschiedde op wensch n den Gouv. Gen., die, getroffen door de gegevens, elke verwerkt waren in de Filippijnsche onderwijs-rslagen der laatste jaren, een nader onderzoek lde zien ingesteld.

Tot nu toe dacht men eigen onderwijs altijd *supe-rieur*, aan dat in het buitenland. De uitzending van n onderwijs-commissie was dus iets ongewoons n deed veel stof opwaaien, waartoe ook wel aan-iding bestond.

Met den gouvernements-stoomer „*Orion*" maakte de Commissie, waarin alle takken van onderwijs waren vertegenwoordigd, de reis naar Manila.

Manila maakt in het geheel geen tropischen in-druk, doch lijkt integendeel een zuiver stuk Europa of Amerika. De stad is ruim en hygiënisch gebouwd, heeft prachtige, goed onderhouden wegen en zeer voldoende moderne vervoermiddelen. De drukte met auto's en trams doet eerder denken aan New-York of Londen dan aan een tropische stad, zóó zelfs, dat het oversteken van een der drukke stra-ten niet zonder gevaar is.

De „Central Normal School" te Manila is een omvangrijke inrichting, waar de Filippijnsche onderwijzers worden gevormd. Wat hier in twintig jaar door het Amerikaansche bestuur was tot stand gebracht, maakte een diepen indruk op elk der commissieleden. Typisch is het verschil met het onderwijs hier, waar aan de „Normal School" de onderwijzer wordt opgeleid tot groote zelfstandigheid, deze niet aanneemt op gezag van boeken of van den onderwijzer, doch door eigen ervaring en vinding een veel grootere hoeveelheid parate kennis opdoet, wat later weer aan het onderwijs ten goede komt. Dit komt vooral tot uiting in vakken als natuurkunde en nat. historie.

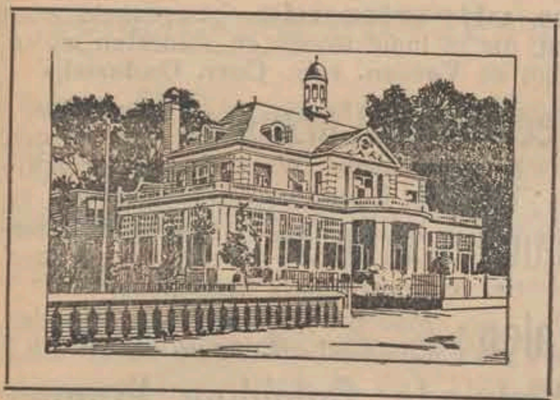
Na een plant- en dierkundeles, waarbij de boeken en methode ongeveer dezelfde waren als in Indië, gingen alle leerlingen naar een groot laboratorium, waar ieder volgens een speciale opdracht zelf moest nazoeken, ontleden en beschrijven, wat te voren in de klasse was behandeld. Zoo zag spr. een vrouwelijke leerlinge met ontleedmes en vergrootglas een kieuwenstelsel bestudeeren. Een der candidaten was bezig met het meten van de trillingen van een snaar bij een bepaalde toonhoogte. Weer anderen teekenden met behulp van een sterk vergrootglas de monddeelen en facetoogen van een vlieg. Overal bleek het ernstig verlangen der leerlingen zelf te onderzoeken en de lust daartoe werd door den opleider sterk aangekweekt.

Spr. vond op deze school een groote zaal vol mannelijke en vrouwelijke kweekelingen, waar alle bladen van Amerika en de Filippijnen op groote tafels gerangschikt lagen. De Fillippijnsche onderwijzer moet op de hoogte zijn van elk wereldgebeuren en wordt niet, zooals in Indië, angstvallig opgeborgen tusschen vier muren. Hem staan alle mogelijke boeken en romans, vaksgewijze ingedeeld, ter beschikking. Vooral de paedagogische bibliotheek, met specialen bibliothecaris, die belast is met registratie en voorlichting, is er schitterend. Dikwijls krijgen de leerlingen bepaalde litteraire opdrachten. Zoo zag spr. een meisje, dat over enkele weken haar examen voor onderwijzeres zou doen, de dichtwerken van een Engelsch dichter bestudeeren, waarbij ook levensbeschrijving en critieken werden opgeslagen. „Social Hall", plaats biedend aan ruim 1300 leerlingen, wordt op gezette tijden gebezigd tot openbare behandeling van verschillende onderwerpen door *outsiders*. Parlementsleden, kunstenaars en politieke personen worden vaak uitgenoodigd, daar voor de leerlingen een voordracht of inleiding te houden.

Ook de vereenigingszin vond spr. onder de leerlingen sterk ontwikkeld, zich uitend in kweekelingenbonden en -clubs. Vanzelfsprekend was het, dat deze leerschool beter was dan de doorsneeschool te Manila.

Van het Filippijnsche onderwijssysteem kreeg de commissie over het algemeen een zeer gunstigen indruk. Wèl vond zij de methodiek der gewone leervakken (het z.g. academic work) minder goed, minder doorwerkt dan die op de Indische scholen, doch daartegenover constateerde zij in alle takken van onderwijs aldaar een meer harmonische opvoeding, hierin bestaande, dat naast de intellectueele vorming ook de lichamelijke (physical training), zoomede de opzettelijke zedelijke opvoeding (moral education) haar deel kreeg. Ook aan de ontwikkeling van de hand (manual work) werd de noodige aandacht besteed en verwonderlijk was de verscheidenheid, welke de Filippijnsche lagere school op dit gebied in productie te zien gaf.

De handenarbeid op de scholen heeft ten doel de Filippino's tot een industrieel volk op te leiden. Het vervaardigen van schoolmeubelen voor de armere desa-scholen door de leerlingen der hoogere klasse is geen zeldzaamheid. Iets aardigs kreeg de commissie nog te zien op een school, waar de onderwijzeres na afloop van een les een plaat op de gramofoon zette en tot de klas zei: „Now we will have a little

dance", waarop het jonge volkje naar voren stoof en een leuk dansje begon, de vreemde commissieleden totaal negeerend.

Het geheele systeem bestond verder in het teeken der Filippinatie. Oorspronkelijk opgezet met een groot percentage van importleerkrachten (Amerikanen), wordt het door een zeer intensieve opleiding van inheemsche leerkrachten meer en meer omgevormd tot een stelsel, waar Amerika zich in de naaste toekomst in de hoogere rangen terugtrekt, om tenslotte het geheele onderwijs, evenals alle andere takken van staatsbemoeienis, in handen te laten van de kinderen des lands. De Filippino blijkt verbazend leergierig; het onderwijzersambt vindt voldoende liefhebbers. Verschillende spelen, als tennis, voetbal, *base ball* vinden ook algemeen hartstochtelijke beoefening.

Op een landbouwschool in het gebergte werd de geheele studentengemeenschap, honderden sterk, bediend door...... eigen studenten; handel, de noodzakelijke industrie, koloniebestuur, letterlijk alles geschiedde door de jongelui zelf, die een en ander beschouwden als zeer natuurlijk. Daar zorgden de leerlingen zelf voor eigen eten, stuurde iedere landaard gedelegeerden naar een centraal bestuur, zorgde men zelf voor den aanleg van wegen. Daar heeft men een eigen barbierswinkel, eigen fotograaf, bakker en slager, ja, zelfs een eigen electrisch lichtbedrijf. Een eigen spaarbank belegde de opbrengst van eigen oogst. Spr. zag er een eigen postkantoor, smidse en houtzagerij, eigen politie en eigen rechtbank, gekozen uit de oudste jongens der school. Niet zelden legden de leerlingen eigen irrigatiewerken aan voor den rijstbouw. Na een opleiding van vier of vijf jaar worden de leerlingen eenige jaren gedetacheerd op een der omliggende farms, om daar door eigen beplanting en eigen vee het geleerde in praktijk te brengen. Zoo toegerust gaan de leerlingen terug naar hun streken, op hun beurt weer onderwijs en voedsel brengend voor den Filippino, die nu nog aangewezen is op het buitenland, doch weldra geen rijst meer daarvan zal behoeven. De regeering kweekt op die manier specialiteiten, zoowel voor den rijstbouw, als voor de rubber-, koffie- en klappercultuur. *Waar blijven wij*, zoo roept spr. uit, *met onze onderwijsinrichtingen in Indië, wij die den jongen Javaan alles achterna dragen; zullen wij in Indië ooit zoo iets ingevoerd krijgen?*

Ten slotte bezocht de commissie nog het „Teachers Camp", tegenwoordig in hoofdzaak gebezigd voor ontspanning der onderwijzers, waartoe ook een eigen theater is gebouwd.

Diep waren alle commissieleden onder den indruk van een opvoedingssysteem, dat van jongs af reeds op de lagere school, de kinderen went aan het op eigen beenen staan, dat hen niet doet schromen ook ruw werk zelf aan te pakken, **dat practisch het** in Indië vaak theoretische „Arbeid is geen schande" in toepassing brengt; zoo'n systeem moet door de school alleen reeds een geslacht van menschen kweeken, dat in afzienbaren tijd ook in zaken van Staatsbestuur op zichzelf kan worden aangewezen.

De heer Schotman besluit: Van dit systeem over te nemen (met vermijding van de fouten), dat ook in Indië groot nut kan afwerpen, zie daar nu de taak van de mannen en vrouwen van onze Indische schoolpraktijk.

Wanneer de reis van de *Orion* daartoe den stoot heeft gegeven, valt het doorzicht te loven van den landvoogd, die tusschen de regels van een koud en vormelijk jaarverslag door, de warme, levendige practijk van de Filippijnsche school wist te bevroeden.

De Minahassa.

De heer F. Laoh, lid van den Volksraad, heeft te Weltevreden een lezing gehouden over land en volk der Minahassa. *De Loc.* ontleent er o.m. aan: Volgens Sarasin moest in voor-historischen tijd uit het tegenwoordige Britsch Indië een volksstam zich over den Indischen Archipel hebben verspreid, waarvan hij als representanten van heden aanwijst o.a. de Toalas van Celebes. Deze Toalas vormden de eerste groep en de eerste laag van Celebes' bevolking.

In de latere tijdperken heeft er eveneens vanuit het Aziatische Vasteland in Achter-Indië een andere uittocht plaats gehad van antropologisch hooger staande menschen. De nakomelingen dezer groep op Celebes noemde hij radjas. Met dezen collectieven naam omvatte hij behalve de eigenlijke Toradjas, dat zijn de bewoners van Centraal Celebes, ook de Boegineezen, Makassaren en Gorontaleezen.

Tegelijkertijd of later moet uit het noorden de derde groep Celebes hebben bereikt, welker afstammelingen wij heden ten dage als Minahassers kennen. De naam „Minahassa", afgeleid van het woord „Minaesa", d.i. „een geworden", ontstond in den tijd toen de koning van Boelang (het tegenwoordige rijk Bolaäng Mongondou) herhaaldelijk pogingen deed om de verschillende stammen, ten noorden van zijn rijk, tot onderwerping te brengen. Omstreeks 1550 kwamen de Kastilianen zich vestigen op de kust, waar thans Menado ligt.

Van 1654 dagteekende feitelijk de eerste aanraking tusschen de Minahassers en de Hollanders. In ruil voor de hulp mochten de Hollanders zich te Menado vestigen. Aan de O.-I. Compagnie werd een stuk grond afgestaan, waarop met behulp der Minahassa-bevolking eene versterking werd gebouwd. Als uitvloeisel van de betoonde contracten hebben de Minahassa-hoofden tijdens den Diponegoro-oorlog hulptroepen naar Java gezonden en bij het uitbreken van den Lombokoorlog hebben de Min.-hoofden aan de regeering eveneens hulptroepen aangeboden, welke hulp echter niet aanvaard werd.

Het beschavingswerk der Nederlanders in de Minahassa heeft wonderen verricht, vooral de Christelijke missie. Zonder de Christelijke zending, in het bijzonder zonder de pioniers der zending, de heeren Riedel en Schwarz, zou er geen Minahassa zijn zooals het nu is. Ter illustratie las spreker eenige beoordeelingen voor van vooraanstaande Europeanen, die de Minahassa hadden bezocht. Welk een enorm suggereerende kracht moeten die twee genoemde missionarissen gewerkt hebben. Ook onder de besturende ambtenaren zijn er velen, die door hun verstandig en vaderlijk optreden de sympathie en liefde hebben gewonnen van hoofden en volk der Minahassa. De meest op den voorgrond tredende figuren onder deze ambtenaren waren toch zeker de residenten Janssen en Jellesma. Deze namen worden nog steeds met dankbaarheid genoemd.

Spr. wees op de bedenkelijke emigratie onder het eigenlijke volk. Dank zij n.l. de handhaving van het instituut der heerendiensten, hebben in de laatste tientallen jaren duizenden jonge krachtige mannen het land verlaten om hetzij in het leger, bij de gewapende politie en op de vloot dient te nemen, waar zij de kern vormen van de weermacht in Indië. De z.g. Amboineesche troepen bestaan voor ruim twee derde uit Minahassers.

Van de neiging tot emigratie wil men thans gebruik maken om een grooter „Moessa" (verbond) te maken door den stroom te richten op de op een lagere trap van ontwikkeling staande naburige landstreken met eene bevolking, die nauw verwant is aan de Minahassers, met name Mongondou, Gorontalo en Centraal Celebes.

Spr. wil er nog op wijzen, dat zij niet alleen staan in deze gedachte. Mannen als van Deventer vonden dit volstrekt niet chimeriek. Van Deventer wilde echter den Minahasser als medium aanwenden voor het beschavingswerk in Celebes; de Minahasser wil ook wel de auctor intellectualis zijn.

Beschouwt men de richting, welke de Mohammedaansche en Christelijke vereenigingen insluit, dan blijkt dat zij vrijwel parallel gaan. Met dit verschil

...lleen, dat het streven der Chr. Minahassasche vereenigingen niet zoo ver reikt. In de wijze van het bereiken van het object ligt ook een groot verschil. Na dit alles is het verklaarbaar, hoe zulk een klein volk als de Minahassers in dit onmetelijke rijk een eereplaats heeft weten te veroveren naast volkeren, wier zielental millioenen vertegenwoordigt. Spr. eindigde met de kernachtige woorden van Dr. Bleeker: Geef ons instellingen, die aan onze behoeften voldoen, of m.a.w. maak ons vaardig voor de taak, welke ons wacht ten opzichte van Celebes.

Een katholieke Mulo-school te Menado.

Medio 1921 zal te Menado een Katholieke Muloschool voor Meisjes worden geopend, waarvoor in Mei reeds drie zusters zullen uitkomen, van wie een in het bezit is van de hoofdakte en akte wiskunde, een van de akten voor Nederlandsch, Engelsch en Duitsch en een van de acte Boekhouden. Dit jaar zal begonnen worden met één klasse (de laagste), terwijl de school de twee volgende jaren telkens uitgebreid zal worden met een klasse, welke uitbreiding natuurlijk gepaard zal gaan met vermeerdering der leerkrachten. Voorloopig zal geen internaat worden geopend. *(Soer. Hbl.)*

UIT DE INDISCHE PERS.

Verhooging van het posttarief der gedrukte stukken.

Weldra zal het posttarief, ook voor de gedrukte stukken, worden verdubbeld, hetgeen voor de uitgevers van de nieuwsbladen, en niet het minst voor de Inlandsche nieuwsbladen, een zware slag zal zijn.

Volgens mededeeling in de „Neratja" van 15 Januari 1921, zal het groote moeite kosten om de uitgaven van dat blad te dekken.

Dagelijks worden ± 3000 exemplaren per post verzonden.

Het tarief is thans 1 cent per blad, zoodat dagelijks *f* 30 aan postzegels wordt betaald.

In den vervolge zal dit *f* 60 per dag zijn.

Neemt men aan, dat het aantal bladen 22 per maand bedraagt, dan is de verhooging 22 × *f* 30 = *f* 660 per maand, hetgeen voor de exploitatie van het blad werkelijk te bezwarend is, in aanmerking genomen de hooge prijzen van papier, inkt, van de letters, enz.

De eenige hoop van de administratie der „Neratja" is gevestigd op de lezers, die, naar zij hoopt, het blad niet in den steek zullen laten, wanneer noodgedwongen tot verhooging van den abonnementsprijs moet worden overgegaan.

Bijna doodgeslagen wegens het niet betalen eener som van f 0.10.

Op 11 Januari 1921, des morgens ten 9 ure, werd een Nederlander, wiens naam onbekend bleef, en handelaar in hoeden te Batavia van beroep, zwaar aan hals en hoofd gewond, omdat hij een bedrag van *f* 0.10 niet aan een stationskoelie wilde betalen.

Die aangelegenheid, schrijft een medereiziger, zat op de volgende wijze in elkaar:

De hoedenkoopman kwam aan de halte Ardjawinangoen in den trein, met bestemming voor Cheribon. Het was 's morgens ten 9 ure en zijn bagage bestond uit eenige kisten handelsgoederen.

Deze kisten werden door 4 koelies uitgeladen en op een wagentje naar de loods gebracht, alwaar ze werden gewogen.

Na de weging werden ze op de bagagekar gebracht en nu beweren de koelies, dat 3 hunner ieder *f* 0.10 ontving en de 4de man niets.

Zij vroegen om het vierde dubbeltje, doch de Nederlandsche koopman vond *f* 0.30 eene voldoende betaling.

Toen men niettemin bleef aandringen, was het einde een schop tegen den buik van den vrager, met het gevolg dat hij, al bloedende, buiten kennis geraakte.

De wachthebbende politie-oppasser, ziende dat de koopman in het ongelijk was, vroeg hem de reis niet naar Cheribon voort te zetten.

Deze schijnt toen in den trein te hebben gezeten, althans hij kwam er uit, doch toen hij op het perron van het station stond en den trein zag vertrekken, holde hij dezen achterna.

De hoofdconducteur liet den trein stoppen, doch nauwelijks had de koopman daarin plaats genomen, of hij vloog er weer uit en toen begon op hem de jacht langs den grooten weg door eenige honderden inlanders, die hem wisten in te halen en hem aan hals en hoofd toetakelden.

De koopman kon gelukkig zijn leven nog bijtijds redden door in het kantoor van een suikerfabriek te vluchten.

De Sumatranenbond.

Den 16en Januari 1921 hield de afdeeling Batavia van den Sumatranenbond in het Logegebouw te Weltevreden een vergadering.

Het bestuur bestond uit de navolgende personen: Soetan Mohamad Zain, voorzitter; Radja Endah Soetan Mahmoed, onder-voorzitter; Soetan Maharadja Lelo; Mohamad Joenoes; Mohamad Anas, secretarissen; Dja Perlindoeng, Hamid, Lojok, Djafar.

Ten 9 ure werd de vergadering geopend en begonnen met het aanwijzen van een Sumatraan, die, met goedvinden van het Europeesch bestuur, zitting zou nemen in den Volksraad.

De keuze viel op de navolgende personen:
1. Dr. Abdul Hahim, afkomstig van Tapanoeli.
2. Abdoel Moeis, id. van Westkust Sumatra.
3. Dr. Abdul Rasjid, id. Tapanoeli.
4. Darwis gelar Datoe Madjolelo, Sumatra's Westkust.
5. Ibrahim gelar Datoe Tan Melaka, Oostkust van Sumatra.
6. Ismail, id. Oostkust van Sumatra.
7. Landjoemin gelar Soetan Toemmenggoeng, van de Westkust van Sumatra.
8. Loetan gelar Datoe Rangkaja Maharadja, id. Westkust van Sumatra.
9. Abdoel Firman gelar Maharadja Saankoepon, van Tapanoeli.
10. Mohamad Arif (Toejoeng), Oostk. v. Sumatra.
11. Mohamad Noech, id. Oostkust van Sumatra.
12. H. A. Salim, Westkust van Sumatra.
13. Soetan Mohamad Zain, id. Westk. v. Sumatra.
14. Baginda Djamaloedin Rasad, id. Westkust v. Sumatra.
15. Dr. A. Rival, id. Westkust van Sumatra.
16. Tekoe Tajeb, i d.Atjeh.
17. Abdoerrahim, id. Atjeh.
18. Mohamad Samin, Oostkust van Sumatra.
19. Taib gelar Soetan Pemoentjak, Westkust van Sumatra.
20. Abdoel Azis, id. van Tapanoeli.

De heer Abdoel Hamid stelde voor om een persoon, afkomstig van Tapanoeli, aan tewijzen als Volksraadslid, in verband met de talrijke erfpachtsaanvragen van gronden aldaar.

Anderen waren van meening, dat op dit voorstel niet moest worden ingegaan met het oog op de waarschijnlijkheid, dat de andere Sumatranen dan ook voor hunne parochie zouden opkomen.

De heer Soetan Toemmenggoeng wees er op, dat het voorstel van den heer Abdul Hamid bij de Bataks zeker een gunstig onthaal zou vinden, doch dat het beter was dat het Europeesch bestuur eene keuze deed uit de door den Sumatranenbond aangewezen Volksraadcandidaten, hetgeen door de vergadering werd aangenomen.

Vervolgens werd de geldelijke verantwoording van den penningmeester en het jaarverslag over 1920 goedgekeurd.

Het bestuur werd samengesteld als volgt:
1. Abdoel Hamid, van Tapanoeli, voorzitter.
2. Soetan Mohamad ain, onder-voorzitter.

3. Mohamad Joenoes gelar Soetan Maharadja Lelo, secretaris.
4. Marah Soetan ,penningmeester.
5. Commissarissen:
   a. Soetan Penjalinan (Tapanoeli);
   b. Taib, Sergeant (Westkust van Sumatra);
   c. Radja Bangsawan (Benkoelen);
   d. Mas Agoes Mohamad (Palembang);
   e. Mohamad Joesoef Samak gelar Soetan Maharadja Lelo.

Het is te hopen, zegt de verslaggever, dat er steeds een eensgezinde samenwerking in den Sumatranenbond zal heerschen, dat men trouw de statuten der vereeniging zal nakomen en vooral niet zal vergeten regelmatig de contributies te voldoen.

Want zonder geld in kas kan men zich niet ontplooien en is de vereeniging te vergelijken met een auto zonder benzine.

Na middernacht werd de vergadering door den voorzitter gesloten. (Neratja 19 Januari 1921).

Het blad de „Oetoesan Melaijoe".

Het is aan de lezers en aan de redacties van de verschillende Inlandsche bladen opgevallen, dat van af het begin van de maand Februari van dit jaar de „Oetoesan Melayoe" niet meer is verschenen, met het gevolg, dat vele belangstellenden dachten dat de uitgifte van het blad was gestaakt.

Dit schijnt evenwel niet het geval te zijn, doch wel schijnt de redactie in moeilijke verwikkelingen te verkeeren.

In de „Neratja" van 24 Februari 1921 deelt men ten dezen aanzien mede, dat de letterzetters het werk hebben neergelegd.

De baas-letterzetter, met name Marah Djainoen, was door den hoofdredacteur, den heer Datoe Soetan Maharadja, opgedragen de schetskaarten, welke van tijd tot tijd als toelichting op het geschrevene in het blad verschenen, te verbeteren.

Volgens berichten waren deze kaarten echter door den tienjarigen zoon van den hoofdredacteur beschadigd en moesten nieuwe worden vervaardigd.

Dientengevolge werd de baas-letterzetter ontslagen en volgden de collega's hun voorman.

In de bladen werd deze aangelegenheid voorgebracht als te zijn een loonstaking, welke voorstelling van zaken aan de „Sinar Sumatra", de „Sumatra Bode" en de „Tjaja Sumatra" aanleiding heeft gegeven tot verschillende beschouwingen.

UIT DE CHINEESCHE PERS.

Het navolgen van de gewoonten van anderen door de Chineezen.

Zoowel in Groot-China als in de landen, waarheen de Chineezen gewoon zijn te trekken, nemen zij veel over van de zeden en gewoonten der bewoners van het nieuwe land.

In Ned.-Indië is dat zelfs opvallend sterk, want men kan er het feit waarnemen, dat vele Chineezen zelfs hunne moedertaal niet meer kunnen gebruiken en ten deele op zijn gegaan in de Inlandsche omgeving.

Tot op zekere hoogte is dit beschamend voor de Chineezen in Ned.-Indië. De verslaggever, die zich in de „Perniagaän" van 18 December 1920 Anetio teekent, zegt ten minste, dat het schaamrood op zijn kaken komt, zoodra een volbloed Westerling, in tegenwoordigheid van andere Chineezen, hem de vraag stelt tot welk ras hij nu eigenlijk behoort en hij daarop het antwoord moet schuldig blijven, aangezien hij zijn eigen taal niet kan spreken.

De Chinees in Ned.-Indië wordt over het algemeen zeer boos, als men hem zegt dat hij geen Chinees is, hetgeen natuurlijk ook voortspruit uit de omstandigheid dat hij kwaad is op zichzelf, omdat hij het tegenovergestelde niet kan bewijzen en volhouden.

Moet men aan den eenen kant verklaren, dat de Chineezen in Ned.-Indië werkelijk veel van hunne vroegere gebruiken en gewoonten hebben prijs gegeven, gelukkig zijn er toch nog vele personen, die in hen Chineezen blijven zien, ook al zijn zij volgens de landswetten Nederlandsche onderdanen.

De Chineesche mannen verwijten zeer dikwijls hunne Chineesche vrouwen, dat zij zoovele gewoonten van de Mohamedanen overnemen.

Doch, behalve dat zij op die wijze als het ware varkensvleesch etende Mahomedanen worden, volgen zij ook de kleeding, de gebruiken binnenshuis en buitenshuis van de Inlanders na.

Zij spreken niet eigen doch de landstaal, zij hurken of maken hun sembah (groet), eten siri, spuwen siri, laten tanden vijlen; kortom hun doen en laten is vrijwel overeenkomstig de inlandsche gebruiken.

Huwt een Indische Chinees dus met zulk eene vrouw, dan kan hij gerust zeggen, dat hij feitelijk eene Mohamedaansche vrouw trouwt, behalve dan dat zij varkensvleesch eet.

Omgekeerd verwijten de vrouwen eveneens hare Chineesche mannen zekere Mohamedaansche gebruiken als het dragen van inlandsche sarong, inlandsch hoofddeksel en de besnijdenis.

Deze wederzijdsche verwijten, die nu eenmaal niet te weêrspreken zijn, leiden er in het gezin gewoonlijk toe, dat beide partijen hun mond houden en deze beslommeringen trachten op zijde te zetten.

En nu is het gevolg daarvan juist het wegwerpen van eigen nationaliteit, hetgeen door de massa niet begrepen wordt.

Degenen, die in het aanvaarden van het Nederlandsch onderdaanschap eene geringschatting zien, moeten wel begrijpen, dat ze zelf daaraan veel schuld hebben, doordien zij in hun doen en laten zoovele goede Chineesche gewoonten en gebruiken hebben weggeworpen.

Het is nu eenmaal zoo dat als men iets goeds bezit, doch daarvan het nut niet inziet en het daarom weg doet, men er later spijt van heeft.

Hoevele Chineesche mannen waardeeren eene goede vrouw.

Eerst als zij goed dood is, loven zij haar als eene goede vrouw en betreuren het, dat zij hunne vrouw tijdens haar leven zoo hebben gekweld.

Vele Chineezen in Ned.-Indië zien in de aanvaarding van het Nederlandsch onderdaanschap een gevaar voor eigen nationaliteit en verzetten zich er tegen, doch ten onrechte, waar de Indische Regeering er niet aan denkt verkregen rechten der Chineezen aan te tasten en hun, ten opzichte van zeden en gewoonten, de geheele vrijheid laat.

Het is niet alleen dat de Chineezen de Mohamedaansche gebruiken navolgen. Van de Europeanen hebben zij o.m. het dragen van een rouwband overgenomen.

Wordt het doel daarvan wel door de dragers begrepen, vraagt de schrijver?

Is dat gebruik geen vergissing en brengt het niet een glimlach op het gelaat van den Westerling?

In elk geval acht de schrijver het ongepast met zulk een rouwband te verschijnen als toeschouwer van feesten, dan wel in een park of op andere plaatsen van vermakelijkheden.

Wanneer men een rouwband draagt, behoort men thuis te blijven en er naar te streven zoo min mogelijk menschen te ontmoeten.

Hetgeen ook zoo leelijk is en waarvan hij een afkeer heeft, zegt de schrijver, is het nadoen van de Europeanen bij de teraarde bestellingen en dat oogenblik te benutten om in toespraken de politiek er bij te halen.

Dit is nog des te meer belachelijk, omdat de kennis der sprekers van de politiek gewoonlijk weinig verder reikt dan de deur van hun kamer en het gehoor in het geheel geen prijs stelt in het openbaar voor den mal te worden gehouden.

Een der goede gewoonten van de Europeanen, die de Chineezen hebben overgenomen, is het gebruik

bloemen bij allerhande gelegenheden.

Het is alleen jammer, dat deze gewoonte zoo kostbaar is en het budget van menig Chineesch gezin bezwaart.

Daar staat tegenover, dat de handel in bloemen wel bij vaart.

Bij Chineesche huwelijken ziet men in de ontvangkamers meermalen bloemstukken van f 25.— en daar boven.

Voor de rijken der aarde beteekenen die uitgaven natuurlijk niets doch voor de minder geldelijk bedeelden beteekenen zij vele opofferingen gedurende tal van maanden.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Oorspronkelijke bijdragen in No. 39: Kina-belangen. Het crudumvraagstuk, door S. — Aetherische oliën (sereholie), door C. G. S. Begemann. — Nog eens watergehalte koffie, door P. van Houwelingen. — Wegenverbetering. De rubrieken cultuur- en landbouwberichten uit andere bladen bevatten o.a.: Inrichting, werkwijze en doel van den Proefwezel-voorlichtingsdienst te Delft. — De grondnotenindustrie in de provincie Kwantoeng. — De verbreiding der voornaamste olieleverende gewassen in West-Afrika. — Opruiming van ruwe rubber. — De uitvoer van Java en Madoera gedurende het jaar 1920. — De dure kinine. — Het verkrijgen van erfpachtsrecht in de zelfbesturende landschappen buiten Java en Madoera.

Uitgaven Departement van den Landbouw in Suriname.

Mededeeling No. 17 van genoemd Departement bevat enkele practische wenken voor het oculeeren van cacao, door den Directeur van het Landbouwproefstation Dr. G. Stahel (thans prof. te Wageningen).

Bulletin No. 40 (een andere periodieke publicatie van hetzelfde Departement) bestaat uit een studie, eveneens van Dr. Stahel, over de zeefvatenziekte (Phloëemnecrose) van de Liberiakoffie in Suriname.

De Ingenieur.

In No. 18 is opgenomen de tekst eener voordracht van Dr. A. van Sandick: Indische indrukken. De hr. v. S. vertoefde het vorige jaar in Indië in verband met het gehouden Ingenieurs Congres te Weltevreden en de opening der Technische Hoogeschool te Bandoeng. Achtereenvolgens beschrijft hij (onder afzonderlijke hoofdjes) de sociale positie van den ingenieur in Indië, den Dienst van Waterstaat en Electriciteit, het Triplex-kistenbedrijf, de haven van Suez, enz. Onder het opschrift „Instabiliteit der toongevers" zegt schr.: In het algemeen kan gezegd worden, dat de groote instabiliteit van toongevende personen in Indië een groote hinderpaal is voor goede regeling en afdoening van zaken. Drie maanden na het (Ingenieurs-) Congres waren twee van de eere-voorzitters, de hh. de Kat en P. J. Ott de Vries, directeuren van departementen van algemeen bestuur, en de algemeene adviseur voor het havenwezen, reeds vertrokken, de burgemeesters van Batavia en Bandoeng zijn vervangen, enz., enz., en thans zal in het voorjaar van 1921 een nieuw opgetreden gouverneur-generaal aldaar moeten arbeiden met een zoo goed als nieuwen Raad van Indië, met, op één of twee uitzonderingen na, nieuwe directeuren van algemeen bestuur en een geheel nieuwen volksraad. De mutaties in de locale raden, gewestelijke zoowel als gemeenteraden, en in de vaste raadscommissies zijn zóó groot, dat een goede verhouding van den directeur van gemeentewerken of gemeentebedrijven tot hen geldt voor het oogenblik en geen den minsten waarborg biedt voor de toekomst. Ten slotte de opmerking, dat het moeilijk is een land te besturen, waarin de knapste en beste ambtenaren, van laag tot hoog, den landsdienst verlaten, om in beter bezoldigden particulieren dienst dan wel als leden der locale raden te gaan. Indien inderdaad een economische ineenstorting in Indië dreigt, dan zal het eerstgenoemde lek vermoedelijk weer kleiner worden.

Handelsberichten.

In No. 722 van „Handelsberichten" werd onder het opschrift „Bevordering van de nijverheid in Ned.-Indië" nog eens de aandacht gevestigd op hetgeen van regeeringswege daar te lande wordt gedaan, om de ontwikkeling van de nijverheid (zoowel inlandsche als niet-inlandsche) te bevorderen. Daarbij werd uiteengezet, op welken steun men van de zijde der Regeering kon rekenen bij de oprichting (en de voorbereiding van oprichting) van nijverheidsondernemingen in Ned.-Indië. In aansluiting bij die mededeelingen wordt thans in No. 737 (van 28 April) nagegaan, in welk stadium de fabrieksnijverheid op het oogenblik verkeert.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 4: Huwelijksgebruiken in Indië (vervolg), door N. (met plaat: Maleisch bruidspaar in de Padangsche Bovenlanden). — Uitvoering ten bate van de Koloniale school voor meisjes en vrouwen te 's-Gravenhage op 1 April 1921, door L. (met ill.). — De suikerindustrie op Java, hare geschiedenis en ontwikkeling (vervolg), door H. Ch. G. J. van der Mandere (met ill.). — Een eerezaak. Karakterspel in drie bedrijven, door T. Brondgeest Sr. (vervolg). — Koerang terang (vervolg).

Kon. Academie voor Wetenschappen.

In de verslagen van de gewone vergaderingen der wis- en natuurkundige afd. van 29 Mei—27 Nov. 1920 (Deel XXIX, 1e ged.), de volgende onderwerpen met betrekking op Indië. De proto-Australische fossiele mensch van Wadjak, Java, door Eug. Dubois. — De geologische ligging der petroleumterreinen van Nederl. Oost-Indië, door G. A. F. Molengraaff. — Samenstelling en insluitsels van de lavaprop van den Galoenggoeng, door H. A. Brouwer.

Deel XX, No. 3 der tweede sectie der Verhandelingen, bestaat uit een studie van den hr. G. J. van Oordt: Early developmental stages of Manis javanica Desm.

Teysmannia.

Inhoud van afl. 11—12, jaarg. 31: Onze groententuin, door Dr. C. J. J. van Hall. — Het snoeien van djeroeks, door Van Uffelen. — Zaadontsmetting, door Dr. C. J. J. van Hall. — De invoer op Java van een nieuw en nuttig Lieveheersbeestje (Cryptolaemus montrouziri), door P. van der Goot (vervolg). — Nieuwere onderzoekingen omtrent de gomziekte van het suikerriet, door E.-A. Gäumann. — Kan iets bereikt worden met selectie van uitsluitend vegetatief voortgeplante gewassen? door Dr. C. J. J. van Hall. — 't Eigen gewicht van wieltractors, door M. B. Smits. — Nogmaals het „eigen gewicht", door K. van der Veer. — De tractor II, door K. van der Veer. — Sierheesters (vervolg), door J. J. Smith. — Klapper- en palmwijn, door C. A. Chevalier; met Naschrift, door B. — Een nuttige palm (Copernicia cerifera), door Dr. W. Bobilioff. — Boekbespreking. — Sprokkelingen op landbouwgebied.

Tijdschrift voor Economische Geographie.

De afl. van 15 April bevat eene verhandeling van Prof. Mr. J. C. Kielstra: Veranderingen in de inheemsche samenleving onzer Koloniën (Bewerkt naar een voordracht voor Suikertechnici te Wageningen, den 13en Febr. 1921).

Koloniaal Tijdschrift.

No. 3, Mei 1921: In memoriam, P. H. van der Kemp, door G. Sr. — In memoriam, G. F. van Wijk (oud-resident van Soerakarta), door J. Th. P. B. — Billijke salarisregeling? (met vergelijkend cijfermateriaal, waarin wordt aangetoond dat de ambtenaren B.B. in salarieering zijn achtergesteld bij tal van andere categorieën landsdienaren). — De bekeurende magistraat (met naschrift der Redactie), door J. C. Vergouwen. — Het verslag van de commissie tot hervorming van de Inlandsche Rechtsschool, door O. v. B. — Het huwelijksrecht bij de Toba Bataks, door D. W. N. de Boer (slot). — Een baanbreker in den Raad van Indië (n.l. Mr. J. C. M. Radermacher van 1776—1783), door S. Kalff. — Kroniek, door Spectator (De personeelsnood, enz.). — Vreemde koloniën, door S. — Economische kroniek (Verslag van de arbeidscommissie betreffende de wettelijke vaststelling van minimumloonen voor werknemers op Java en Madoera). — Koloniale literatuur.

Djawa. Driemaandelijksch Tijdschrift.

Onder de redactie van Dr. R. A. Hoesein Djajadiningrat, J. Kats, S. Koperberg, R. Ng. Poerbatjaraka en J. W. Teillers, is het eerste Nr. verschenen van een tijdschrift, getiteld Djawa, hetwelk om de drie maanden zal worden uitgegeven, door het Java-Instituut.

In een inleidend woord zegt de redactie: Het Java-Instituut beoogt de ontwikkeling van de door de onderlinge nauwe verwantschap wel als een éénheid te noemen inheemsche cultuur van Java, Madoera en Bali en tot dit doel wil het in de eerste plaats de kennis dier cultuur bevorderen en verbreiden. Een der hiertoe geëigende middelen schijnt de uitgifte van een populair tijdschrift, dat onbekende dan wel nog niet algemeen bekende gegevens omtrent de Javaansche cultuur, bevattelijke studies en samenvattingen van in vaktijdschriften of afzonderlijke wetenschappelijke werken neergelegde onderzoekingen aangaande menig onderdeel er van, en pogingen om op het overgeleverde voort te bouwen of daaraan iets nieuws toe te voegen, ter kennis brengt van een zoo groot mogelijken kring van inheemschen en belangstellende uitheemschen.

Als zulk een periodiek is het tijdschrift bedoeld, waarvan hierbij het eerste nummer verschijnt.

Ideaal ware, indien zulk een tijdschrift in de op Java inheemsche taal werd uitgegeven, doch er waren verscheidene

redenen, die het bestuur er toe brachten om het tijdschrift, vooreerst althans, in het Hollandsch te doen verschijnen. Het spreekt evenwel vanzelf, dat hierbij toch ook en niet in de laatste plaats van inheemsche zijde medewerking wordt gevraagd en ook verwacht.

Deze eerste afl. maakt in alle opzichten een gunstigen indruk: kwarto formaat, mooie letter op zwaar papier, gedrukt in twee kolommen, duidelijke illustraties, enz. De inhoud is rijk aan verscheidenheid; we noemen slechts een gedeelte der bijdragen: Uit het land van Bittertong [Pahit Lidah] (Zuid-Sumatra), door L. C. Westenenk. — Een en ander over gebruiken bij den Soendanees, door R. Hassan Soema di Pradja. — Van pendopo naar volksschouwburg, door ir. Th. Karsten. — De Kalang's in Bagelen, door Inggris. — Kresna Goegah (afbeelding bij een Javaansche lakon), door J. Kats. — Nieuwe banen voor Java's kunst, door ir. H. J. Kiewiet de Jonge. — Proeve eener opgave van boeken en tijdschriftartikelen, in hoofdzaak betreffende taal, land en volk van Java, verschenen in 1920 (enkele in 1919).

Tijdschrift Kon. Ned. Aardr. Genootschap.

In de Mei-afl. geven de h.h. Dr. A. C. Kruyt en J. Kruyt een bijdrage, getiteld: Verslag van een reis naar het landschap Napoe in de onderafdeeling Posso (Celebes). — In de rubriek literatuur een kort overzicht eener publicatie van J. J. Pannekoek van Rheden „Einige Notizen über die Vulkane auf der Insel Flores". — Verder een korte mededeeling „Westelijk Centraal-Celebes", naar aanleiding van vorengenoemd verslag-Kruyt.

De Indische Mercuur.

Dr. H. C. Prinsen Geerligs vervolgt in No. 17 zijne beschouwingen over de voortbrenging en de verdeeling van de suiker. — Verder: Kedirische Landbouwvereeniging (De aschgronden op de Kloethelling voor en na de eruptie van 1919, door C. T. White. — Koffiebessenboeboek, door Dr. Arens). — Kultuurberichten. — Kleine mededeelingen (De veefokstations op Sumatra). — Arbeidsverhoudingen. — Financieele berichten en verslagen. Enz. — De afd. Handelsmuseum van het Kol. Instituut geeft weer literatuur, thans over cacao, kina, koffie, rubber, tabak, thee en suiker.

Bali.

Bij de Folkwang-Verlag (Hagen i. W.) is verschenen dl. II van het plaatwerk over Bali, uitgegeven in de reeks „Geist, Kunst und Leben Asiens, herausgegeben von Karl With." De tekst bevat een inleiding van Dr. With over kunst, verder bijzonderheden van Dr. G. Krause over dansen, tempels en feesten der Baliërs (waarop de 170 platen betrekking hebben) en een hoofdstuk van E. Fuhrmann over de Maleiers in het algemeen.

Locale Belangen.

In afl. 18 (van 16 Maart) o.a.: De vijfjaarlijksche geldigheidsverklaring van strafverordeningen, door D. K. — De nieuwe onteigeningsordonnantie, door J. Rückert. — Artikel 21 van het Decentralisatiebesluit, door J. E. A. M. — De contrôle op de financiën der locale ressorten in Ned.-Indië, door W. F. M. Kerchman.

Archief voor de Rubbercultuur in Ned.-Indië.

Uit den inhoud der Maart-afl.: De waarde van het bastonderzoek bij Hevea voor de praktijk, door Dr. W. H. Arisz. — Onderzoekingen over den oorsprong van latex bij Hevea Brasiliensis, door Dr. W. Bobilioff. — Verdere gegevens over de productie van geringde boomen, door Dr. W. Bobilioff. — Over het gebruik van brakwater bij de verwerking van Hevealatex, door ir. W. Spoon. — Veranderingen in plantagerubber bij bewaren in de tropen, door Dr. O. de Vries. — Circulaire over het bastonderzoek, door Dr. N. L. Swart. — Het humusvraagstuk in de rubberkultuur, door ir. K. P. Kalis. — Rapport betreffende het octrooi Fickendey, samengesteld door J. G. J. A. Maas.

Theosophisch Maandblad voor Ned.-Indië.

In het Jan.-Nr. eenige stukken naar aanleiding der onthullingen van den oud-cipier Elderenbosch omtrent gevangenistoestanden in Modjokerto. De redactie houdt den schr. dier onthullingen de hand boven het hoofd en is van oordeel, dat zijn bestrijders onzakelijk en persoonlijk zijn. „Zoowel het artikel van den assistent-resident (Van der Jagt) als van den djaksa (R. P. Soemyaringprodjo) hebben ons al heel weinig indruk vermogen te geven dat het in Modjokerto „couleur de rose" was in 1919, wat het gevangeniswezen betreft."

Indische delfstoffen.

No. 9 der Verslagen en Mededeelingen betreffende Indische delfstoffen en hare toepassingen bevat uitsluitend gegevens over ijzerertsafzettingen in Borneo (Poeloe Laoet-groep, Martapoera Kota Waringin, enz.). Enkele kaartjes zijn aan de beschrijving toegevoegd.

Archief Suikerindustrie in Ned.-Indië.

No. 4 van jaarg. 1921: Het overbrengen der gele strepenziekte door middel van kunstmatige infectie en door insecten, door W. E. Brandes. — De gele strepenziekte van het suikerriet. — No. 5: Een onderzoek van eenige donker gekleurde zwavelzure ammonia's, door A. E. Berkhout. — No. 6: machinale rijstbouw door de Deli Maatschappij. — Verband tusschen temperatuur en reinheid bij rietsuikermelassen, door Dr. W. D. Helderman. — No. 7: Eenige mededeelingen betreffende koperen en gietstalen ampasstoomplaten, door L. K. Thomas.

De Banier.

In No. 12 het 6e vervolg van „Het Rapport van het Kerkbestuur betreffende de reorganisatie der Protestantsche Kerken in Ned.-Indië." — Een welkomstwoord aan den Gouverneur-Generaal Fock. — Verder het eerste gedeelte van „... over Indische Hervormingsplannen".

Nieuwe uitgaven van het Encyclopaedisch Bureau.

Alf. XXIV: Begrootingen van de zelfbesturende landschappen in de Buitengewesten over het jaar 1919, 2 dln.

Afl. XXV: Het Niassche huis, samengesteld door den controleur B.B. D. W. N. de Boer. Met platen.

Afl. XXVI: Endeh (Flores), door Jhr. B. C. C. M. M. van Suchtelen, controleur B.B., met foto's en teekeningen van Ch. C. F. M. Leroux, leider opnemingen B. O. W.

In een volgend Kol. Weekbl. wordt op den inhoud dezer publicaties teruggekomen.

Suriname.

Den 28en April is de vaststelling van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1921 in de Eerste Kamer in openbare behandeling geweest. Daarbij hebben het woord gevoerd de heeren van den Berg, van Kol, Idenburg en de Minister van Koloniën.

Wij hebben de vergadering niet kunnen bijwonen en ons moeten vergenoegen met de lezing van het officieele verslag, dat — dit in het voorbijgaan — zeer slecht gecorrigeerd is. Het is niet mogelijk aan te nemen, dat de eerste spreker, de heer van den Berg, al de eigenaardige opmerkingen en beschouwingen, die het verslag hem in den mond legt, kan hebben ten beste gegeven. Wij laten die beschouwingen en opmerkingen voor wat ze zijn. De Minister heeft ze, voor zooveel dat mogelijk was, goedmoedig beantwoord.

De heer van Kol heeft — hoewel hij zich moest bekorten — een belangrijke rede gehouden, op veel misstanden de aandacht der Regeering gevestigd en op tal van verbeteringen van allerlei aard aangedrongen.

Uit de rede schrijven wij het volgende over, om daar een opmerking aan toe te voegen:

„De aangekondigde interpellatie van den heer van Doorn over *de grenzen van Suriname* is door diens overlijden komen te vervallen. Ik hoop, dat wij binnenkort in de gelegenheid zullen zijn, de in ons Voorloopig Verslag daaromtrent aangevraagde stukken op de griffie te kunnen raadplegen en daarover nader te spreken."

Op de vraag in het Voorloopig Verslag heeft de Minister geantwoord: „De ondergeteekende zal met zijn ambtgenoot van Buitenlandsche Zaken in overleg treden ten aanzien van het verzoek om overlegging aan de Eerste Kamer van alle stukken betreffende de verschillende grensvragen, waarbij men de kolonie Suriname betrokken acht."......

Hoe de tegenwoordige Minister van Buitenlandsche Zaken er over denkt, weten wij niet, maar bij de schriftelijke behandeling van de staatsbegrooting voor 1914 heeft de toenmalige Minister van Buitenlandsche Zaken, de heer Loudon, aan de Eerste Kamer geantwoord:

„De ondergeteekende kan geene vrijheid vinden om de overlegging van stukken betreffende de grensscheiding tusschen Suriname en Britsch Guyana te bevorderen." (Zie „*De West-Indische Gids*", 2e jaargang, blz. 349).

De Eerste Kamer heeft zich met dit kluitje in

riet laten sturen. Niet ten onrechte zeide Prof. ...ycken in zijn geschrift *„Het Bestuur der Buitenlandsche Betrekkingen"*: „Een Engelsch minis... is bij een openbaar feest of in eene meeting ...hartiger dan onze minister van Buitenlandsche ...en in de vergadering van de Staten-Generaal." ...cht de heer van Karnebeek een andere meening toegedaan dan zijn ambtsvoorganger, dan hopen dat *alle* bescheiden, die zijn voorafgegaan aan de ...loratie van Schomburgk in 1843 — zoowel de ...kken tusschen de regeeringen als die tusschen koloniale besturen gewisseld — zullen worden ...gelegd en ook *alle* stukken die gevolgd zijn op arbitrale uitspraak van October 1899 in het ...sgeschil tusschen Venezuela en Britsch-Guyana. Eerste Kamer dringe met den meesten ernst ...op aan.

...doch, neerlegging van de stukken op de griffie de Eerste Kamer *zal tot niets leiden.* De stuk... dienen gepubliceerd te worden in een Oranje...kje, opdat iedereen daarvan kennis kunne ne... Kan de Eerste Kamer dit niet bewerkstelligen, komt men in deze aangelegenheid geen stap ...der.

* * *

De heer Idenburg had het voornemen om ook een ...rd te spreken over den economischen en finan...len toestand der kolonie, maar heeft van het ...rd afgezien, omdat de Minister den volgenden ...in de Tweede Kamer moest zijn en er prijs op ...de de Surinaamsche begrooting eerst afgehan...d te hebben.

De heer Idenburg stelde zich voor, hetgeen hij in midden had willen brengen, op een ander oogen... aan het oordeel van de Eerste Kamer te onder...pen. Voor Suriname is het te betreuren dat het ...eel van een zoo bij uitnemendheid deskundige ...e oud-Gouverneur nu niet vernomen is. Het be...de oogenblik doet zich misschien eerst over een ...r voor.

Uit de rede van den Minister lichten wij het vol...de:

„Van de plannen van den heer Pyttersen, die door ...n heer van Kol uitdrukkelijk zijn genoemd, heb nauwkeurig kennis genomen. Ik heb met den heer Pyttersen zelf geconfereerd en op het oogenblik ...akt dit plan een punt van onderzoek aan mijn departement uit, met de bedoeling, zooals ik met den nieuwen Gouverneur heb gesproken, dat binnenkort in de kolonie zelf nadere beraadslagingen dienaan...ande zullen plaats vinden, naar ik hoop, met be...digend resultaat. Ik hoop eveneens, dat voor de ...onie een toekomst te openen zal zijn, in de rich...g door den heer Pyttersen bedoeld, of in een ...armede min of meer overeenkomstige richting."

* * *

De heer Ketelaar heeft aan den minister van ko...iën gevraagd:

1. Is het juist, dat de minister voor de in Neder...nd vertoevende gepensionneerde ambtenaren uit de kolonie Suriname niet wenscht gevolg te geven aan het bepaalde in art. 3, juncto art. 1, der Ver...dening van genoemde kolonie. dd. 10 December 1920 (Gouvernementsblad no. 99), waarbij is voor...schreven, dat aan de gewezen burgerlijke ambte...naren hetgeen aan bijdragen over den tijd, verloopen sedert 1 Januari 1920, is betaald, aan de betrokke...nen wordt terugbetaald zonder aanvragen van ...zen?

2. Zoo ja, is de minister bereid mede te deelen, op welke gronden deze terugbetaling, zelfs op aan...vraag van de betrokkenen, wordt geweigerd?

* * *

De *N. R. Crt.* van 26 April, Av. blad B, schrijft: „Wij hebben onlangs melding gemaakt van een onderhoud, dat het bestuur van de W.-Indische Kamer heeft gehad met den gouverneur van Suriname, even vóór diens vertrek naar de West, waarbij o.a. de scheepvaartverbinding met de West ter sprake kwam. Het bestuur der Kamer achtte zich verplicht den gouverneur mede te deelen, dat ten gevolge der malaise de geregelde verbinding met de West ernstig gevaar liep. De Zeepost wijst er, in verband hiermede op, dat het jaarverslag van den Kon. W.-Ind. Maildienst de geruchten bevestigt, dat de bediening der Kolonie Suriname zwaar verlies liet en de algemeene toestand der K. W. I. M. dwong het aantal reizen in te krimpen. Bekend is, dat de Engelsche West-Indische Maildienst dezelfde ongunstige ervaring opdeed en eenvoudig den dienst staakte. Van de Nederlandsche lijn kan echter niet verwacht worden dat zij met „zwaar verlies" een dienst onderhoudt, die de kolonie als kolonie, maar ook alleen als Nederlandsche kolonie toekomt. Wat blijkt nu uit het verslag van de Colonial Bank te Londen, vraagt het blad. Het verslag wijst op den slechten gang van zaken in Britsch-W.-Indië en zegt dan: wij worden nu gedwongen om onze (Engelsche) menschen uit te zenden met den Kon. West-Indischen Maildienst. Het was droevig te verklaren, dat de Engelschen om hun koloniën te bereiken „zoo oud als de W.-Indische", daarvoor gebruik moesten maken van vreemde schepen; de eenige troost was dat Canada met de Br. bezittingen in de West een uitstekenden dienst hadden georganiseerd. Naar het blad opmerkt, is het wel merkwaardig, dat in plaats van eenige waardeering voor de Nederlandsche hulp, de Colonial Bank daarover gaat klagen. Maar het feit dat zulks geschiedt, mag er z.i. ook wel toe leiden om van Nederlandsche zijde stappen te zien nemen, waardoor op den aangegeven weg tot samenwerking wordt voortgegaan."

* * *

„De West" van 22 Maart schrijft: „De uitgifte van het weekblad „Op de Uitkijk" zal met 1 April worden gestaakt. De redacteur, de heer R. D. Simons deelt mede, dat zijn overige bezigheden hem niet voldoende tijd meer laten om de uitgifte van het blad te verzorgen zoo als hij zou wenschen".

Wij betreuren zeer dit besluit van den heer Simons, wiens steeds interessante weekbrieven in het blad wij met genoegen lazen.

Curaçao.

Het aftreden van den Gouverneur.

De *Amigoe di Curaçao* van 2 April schrijft:

„Dit aftreden komt onverwacht en maakt aan een zeer kortstondig bestuur van nog geen twee jaar een einde.

Velen met ons zullen dit aftreden ten zeerste betreuren. Weinige Gouverneurs hebben zeker zooveel activiteit als de tegenwoordige aan den dag gelegd. Over de motieven, die Z.Exc. tot deze ontslagaanvrage bewogen hebben, kunnen wij ons vooralsnog slechts in gissingen verdiepen en het zou voorbarig zijn ze nu reeds uit te spreken."

Rumor in casa.

V.

Wij namen ons voor nog iets te zeggen over de motie, die in den Kolonialen Raad aangenomen is naar aanleiding der door den Gouverneur verstrekte inlichtingen, welke motie wij verleden week in haar geheel opnamen.

Wij vinden dit al een heel onverwacht slot. En nu dokter Moller, naar wij vernemen, zijn aanslag betaald heeft, zou voor ons geen aanleiding bestaan hieraan nog iets toe te voegen, indien niet in één opzicht de door den Gouverneur overgelegde ministerieele brief voor ons een eenigszins ander licht op de zaak had geworpen dan de beschouwing der plaatselijke pers.

Intusschen heeft nu blijkbaar dokter Moller's verzet en de daaropvolgende betooging alleen gediend om den Koloniälen Raad wakker te schudden en tot zijne vragen om inlichtingen aan den Gouverneur te brengen.

De zinsnede der motie „wraakt de evenbedoelde interpretatie" kan tweeërlei beteekenis hebben. De Raad kan daarmee afkeuren het feit, dat de Minister eene interpretatie gegeven heeft, of wel verklaren, dat zij de uitlegging van den Minister niet de juiste acht. Het laatste zal wel niet de bedoeling zijn, want dan zou de Raad zelf doen, wat hij in den Minister afkeurt, n.l. gaan zitten op den stoel der „organen", bij koloniale verordeningen aangewezen, om „in hoogste instantie over de toepassing daarvan te beslissen."

Het feit, dat de Minister eene interpretatie geeft, zonder meer, kunnen wij echter, het zij in bescheidenheid gezegd, niet afkeuren met den Kolonialen Raad. De uitvoering der verordening, de aanslag, berustte bij de administratie, welker vrijheid om bij den Minister eene wetsuitlegging te vragen of een door den Minister gegeven interpretatie over te nemen, o.i. toch moeilijk betwist kan worden. Ons bezwaar, in ons nummer van 31 Maart l.l. opgeworpen, ging er tegen, dat de Minister eene authentieke interpretatie zou hebben gegeven, en dat wel in een stadium, toen de beslissing niet meer lag bij de administratie, maar bij den rechter, den Raad van beroep en dezen aan zijne wetsuitlegging zou hebben willen binden. De Minister schrijft echter zeer uitdrukkelijk: „Het spreekt wel van zelf, dat de Raad van Beroep geheel vrij blijft in hare beslissingen en zich niet behoeft te houden aan opvattingen van den Minister." Hierop beroept de Minister zich ook in zijn M. v. A. aan de Eerste Kamer op de begrooting voor 1921.

Wat is er echter gebeurd? De Raad van Beroep geeft over het eerste belastingjaar eene beslissing, waarbij de aanslag gehandhaafd blijft, en de reclamant krijgt van gouvernementswege eene gratificatie tot het bedrag van zijnen aanslag, waarna de zaak blijft rusten.

Over een volgend belastingjaar slaat de administratie weer aan en nu overweegt de Raad, wat er het vorige jaar is gebeurd en dat vermoedelijk eventueel wel weer een gratificatie zal gegeven worden, en „dat bij zoodanigen stand van zaken eene geheele of gedeeltelijke handhaving van den aanslag geen effect zal sorteeren en de aanslag derhalve behoort te worden vernietigd."

Deze beslissing is ons onbegrijpelijk. De Raad van Beroep, geroepen om de wet uit te leggen, gaat uit den weg voor eene wetsuitlegging *van een ander, waarmee zij het niet eens is.* In den Kolonialen Raad is gezegd door personen, die het kunnen weten, dat deze beslissing het karakter van een protest droeg. Het moge zoo bedoeld zijn, maar die bedoeling zou dan toch duidelijker uitgekomen zijn, wanneer de Raad, uitdrukkelijk hare interpretatie handhavende, de reclame afgewezen had. Wat zou er dan gebeurd zijn? Vermoedelijk had de afgewezen reclamant weer eene gratificatie gekregen tot het bedrag van zijnen aanslag, maar dan had de Koloniale Raad hierover kunnen interpelleeren (waarom dit de eerste maal niet gedaan is, is ons niet gebleken). Nu gaf de Raad van Beroep het bestuur een wapen in de hand, n.l. een beroep op zijne uitspraak.

De heer Winkel heeft terecht op het „onzuivere" van deze beslissing en deze kwestie, naar onze meening, zeer zuiver gesteld.

Voz di Pueblo deelt mee, dat in de vergadering van den Kolonialen Raad, waarin deze zaak besproken is, de gemachtigde van den Gouverneur het recht van den Kolonialen Raad heeft betwist, om in deze zaak critiek uit te oefenen. „De toepassing der verordeningen is uitsluitend overgelaten aan de uitvoerende macht; alleen als het erg wordt, kan de Raad critiek uitoefenen." Hiertegenover drie opmerkingen onzerzijds. Art. 97 van het Regeeringsreglement beperkt 's Raads bevoegdheid om wegens zaken, de kolonie betreffende, inlichtingen te vragen aan den Gouverneur, in geen enkel opzicht. In de tweede plaats is een verwijt aan den Raad in dit opzicht weinig in het algemeen op hare plaats, omdat de Raad zich toch werkelijk niet te buiten gaat aan critiek, als hier bedoeld wordt. En ten derde staat het toch uitsluitend aan den Raad ter beoordeeling of hij het geval „erg" genoeg vindt voor critiek.

De *Amigoe* besluit hare voorloopige beschouwing van de Raadszitting aldus:

„Uit alles bleek opnieuw, dat de vrijstelling van deze Buitengewone Inkomstenbelasting voor den heer v. d. Breggen, verleend door den Minister in den vorm van een gratificatie, die precies gelijk was aan den aanslag, de eenige oorzaak geweest is van al deze troebelen. Deze beslissing van den minister blijft vreemd en onverdedigbaar, en daartegen richtte zich dan ook in hoofdzaak de motie en de afkeuring van den Raad."

Wij gelooven ook, dat dit de bedoeling is geweest, maar meenen, dat die niet voldoende tot uiting is gekomen. Het bezwaar ging toch vooral hiertegen, dat andere personen, die in analoge gevallen verkeerden, niet even billijk behandeld waren. Waarom is de Gouverneur niet uitgenoodigd hem op dezelfde wijze tegemoet te komen?

Opbrengst der middelen.

Het jaar 1920 heeft aan middelen opgebracht f 2.230.283.43½; de loodsgelden bedroegen f 56.2[illegible]; de petroleum raffinaderij-belasting bracht op f 4425.—, uitvoerrecht f 79.804.—, draadloos dienst f 19.458.—.

La Cruz wijst er op, dat de raming der uitgaven was f 2.020.556.—. Zeker zullen de werkelijke uitgaven wel wat hooger geweest zijn, maar wij kunnen niet ver verwijderd zijn van het oogenblik, waarop de koloniale kas hare uitgaven kan bestrijden zonder nieuwe belasting. Ook zonder bijdrage van het moederland? zouden wij willen vragen.

De *Amigoe* vestigt er terecht de aandacht op, dat onder deze inkomsten rond f 600.000.— is begrepen van de opbrengst der verkochte levensmiddelen.

Droevig ongeval.

De consul van Haïti op Curaçao, de heer Job Monsanto, is door een droevig ongeval om het leven gekomen. Van een bezoek naar huis gaande om zijn viool te halen, is hij tegen het achterste deel van een juist voorbijkomende auto, die hij in de duisternis niet goed moet gezien hebben, aangeloopen, gevallen en was onmiddellijk dood. Aldus *La Cruz*. De heer Monsanto bereikte den leeftijd van 58 jaar.

Van Vreemde Koloniën en Verre Landen

Een kijk uit de lucht in de aarde.

Als 't niet waar is, is 't toch aardig gevonden. Zooals bekend, hebben delfstofhoeveelheden invloed op den plantengroei, die ter plaatse de aardoppervlakte bedekt. Ook de grond aan de oppervlakte wijst veelal aan wat er onder verborgen is. Op de zichtbare kleur afgaande, heeft men b.v. de aanwezigheid van phosphaat, koper, a.a.z. kunnen raden. Men heeft dit gecombineerd met een waarneming van geheel anderen aard. Wanneer men zich in een vliegmachine hoog verheft, vallen voor de waarneming de ongelijkheden in hoogte van het terrein weg, maar de kleurschakeeringen van den bodem blijven zich daarentegen afteekenen, ja, ze toonen zich zelfs scherper dan op korter afstand. Kan men photo's in kleuren nemen van een voldoende hoogte, dan kunnen deze algemeene aanwijzingen geven, van groot nut voor de geologische bepaling der streek.

In Amerika is dit denkbeeld zoo uitgewerkt, dat men er practische resultaten van verwacht. Een maatschappij, de „Cantilevar aero", hoopt het te benutten. Een vliegmachine kan in enkele uren het verkenningswerk verrichten, dat meer dan een jaar te volbrengen is door een trein van werkers, en dan nog slechts ten koste van groote sommen en vele menschenoffers dikwijls.

en de gegevens voor de geologische kaart inderdaad lucht zullen zijn op te nemen, kan nuttelooze exploorkomen worden, of kan de exploitatie zich dadelijk op bekende vindplaatsen.

zal dan nog wel eens, vermoeden wij, een greep lucht een greep in de lucht blijken te zijn. Nieuwe spiegelingen. Nieuwe luchtkasteelen.

Portugeesch Angola.

Portugal en Nederland zullen bij het herdenken van Ma- wereldreis wel eenigszins andere gewaarwordingen gehad. Beide landen kunnen zich heden nog als groote ale mogendheden beschouwen, maar ligt die grootheid Portugal alleen in de uitgestrektheid van het over- gebied, in 't bijzonder van zijn bezit in West- en Afrika, Nederland mag er roem op dragen ook in de ning van zijn koloniaal bestuur groot gebleven te Vindt Nederland telkens de lust en de middelen om koloniaal beleid, in vergelijking met dat van andere ale mogendheden, tot heden bij te brengen, Portugal en, is eeuwen ten achter en kan den wil en de kracht terugvinden om den achterstand op te halen. Heeft en dan een vleug van geestkracht in die richting dan heeft 't telkens aan voortzettingsvermogen ont-

het ditmaal anders zijn? Want weer is een poging ten ingezet. Het is meer vertoond, dat een dreigend ge- noodig was, om aan de waarde van een bezit te her- Vrees voor verlies heeft dan niet alleen tot be- maar ook tot ontwikkeling van het verwaarloosde geleid.

Mémoires van prins Lichnowsky, in 1914 Duitsch ge- te Londen, hebben de bevestiging gebracht van vóórdien Duitschland en Portugal gevoerde onderhandelin- Angola wel Portugeesch wilden laten, maar waar- er aan Duitschland zoodanigen invloed zou worden ge- dat de kolonie onder Duitsch régime zou komen en handelsvoordeelen naar de Duitsche markten zouden Heeft de Portugeesche regeering destijds dit verloop de tegenwoordige wil, op eigen krachten steunend, nieuwe gevaar dat zij meent te zien in de uitbreidings- van de Zuid-Afrikaansche Unie, afweren, door zoowel Mozambique als Angola op zoodanige wijze tot ontwikke- brengen, dat haar niet langer het verwijt van verzuim vermogen kan treffen.

regeering heeft den heer Norton de Mattos tot hoogen missaris in Angola benoemd. Reeds vertrouwd met kolo- aangelegenheden, heeft de nieuwe functionnaris een aan Parijs, Brussel en Londen gebracht. Naar beweerd heeft hij daar niet alleen over mogelijke samen- beraadslaagd, en met succes, maar heeft hij ook komsten weten te verkrijgen van economische en ele beteekenis. In overeenstemming hiermede, heeft de Kamer van afgevaardigden een wetsontwerp voor- voor 't aangaan van een leening van 50.000 contos reis, hetgeen zoowat gelijk wordt gesteld met 800 mil- francs in papier, om de Portugeesche koloniën in meen en Angola in 't bijzonder tot ontwikkeling te gen.

heer de Mattos heeft bij gelegenheid van een receptie, woond door den President van de republiek en meerdere ringspersonen, en gehouden in de Academie van Weten- pen te Lissabon, een uiteenzetting van zijn koloniaal ram gegeven. Hij stelt een tijdperk van acht jaren voor verwezenlijking van het geheel, dat een administratieve, mische en sociale hervorming van Angola omvat. in komen o.a. voor een gezondheidsdienst voor de be- openbaar onderwijs, landbouwproefstations, een net meenschapsmiddelen, w.o. spoorwegaanleg; voor later, orde brengen van de haveninrichting van St. Paul de nda, Lobitobaai, Mossamedès, Pt. Alexander, Tijgerbaai scheppen van een nieuwen afvoer naar zee op den oever van den Kongomond. Vreemd kapitaal zal voor uitvoering wel onmisbaar zijn, maar zij kan en moet geesch werk worden.

Harakiri.

De zeden, welke op 't eergevoel, of, hetgeen vaak op het- de neerkomt, op het schaamtegevoel berusten, behooren die, welke het moeilijkst te wijzigen zijn, zelfs al dringt overtuiging van het dwaze, dat er in gelegen is, tot de door. Zoo ook met de harakiri der Japanners. Is een waardigheidsbekleeder in ongenade gevallen, voelt hij aanwijzing der publieke opinie verwijtend op zich ge- of acht hij door hem gedane voorstellen op zoodanige veronachtzaamd, dat zijne autoriteit daardoor te na gekomen, dan meldt zich bij den Japanner de gedachte harakiri aan. De moderniseering der zeden is dan niet sterker dan het voorbeeld van de vaderen; nu en moet de zelfmoord dan de tanende vereering weer ver- digen, of moet de zelfmoord het verwijt aanspitsen de veronachtzaamde raadgeving.

Zoo is nu ook weer het geval met den zelfmoord van luitenant-generaal Saito. Hij achtte de verantwoordelijkheid op zich geladen van het gebeurde te Wladiwostock, waar, zooals men zich herinneren zal, een Japansche schildwacht, bij een kruithuis geplaatst, den Amerikaanschen zeeofficier Langdon doodschoot. Hoewel niet uitgemaakt is, of de schildwacht aan zijn plicht te kort gedaan heeft, en misschien juist omdat dit niet was vast te stellen, heeft Japan zijn leedwezen over het voorgevallene aan de Ver. Staten betuigd in zoodanigen vorm, dat deze hiermede genoegen hebben genomen. Maar enkele Japanners heeft dit toch gestoken; zij vinden de houding van Tokio te zwak.

Generaal Saito heeft nu, òf door dit verwijt, òf doordien hij het tekort aan nationale trots wil aanvullen, besloten op oud-vaderlandschen trant het offer van zijn leven te geven.

Anti-Japansche beweging in Hawaï.

Volgens het Japansche blad Jiji telt de Japansche kolonie in Hawaï 109.367 leden op een totale bevolking van 255.312 zielen. Zij neemt in verhouding sterker toe dan het aantal blanken. In 1900 was zij 39.5 %, thans 42.7 % van het geheel. Hierover niet gesticht, heeft de Amerikaansche kolonie de anti-Japannersbeweging overgenomen van West-Amerika en dit heeft geleid tot een wetsontwerp ter opheffing van de Japansche scholen, als eerste middel om de uitbreiding der Japanniseering van den eilandengroep tegen te gaan. Het wetsontwerp spreekt dit niet openlijk uit; het is, altijd volgens de Jiji, handig ingekleed.

De Japansche scholen, een 150-tal, met pl.m. 17.400 leerlingen, zijn geen inrichtingen, die over vele vakken loopen en een schooldag in beslag nemen. Zij geven meer bijzondere aanvullingslessen in 't Japansch in de vrije uren der gewone scholen.

Het wetsontwerp wil nu de volgende beginselen vaststellen: 1°. het aantal uren, dat de kinderen per week les mogen krijgen; 2°. de duur van het schooljaar; 3°. kinderen beneden 14 jaar zullen de leerinrichtingen slechts mogen bezoeken tusschen 8.30 en 14.30 uur.

Zoo wil men het onmogelijk maken op Zaterdag, Zondag, in vacantiën, en overigens buiten de gewone schooluren gelegenheid te laten om Japansche cursussen te laten voortbestaan.

Nieuwe uiting van de bestaande animositeit, die in haar wezen bedenkelijker is dan de Yap-kwestie, die geen rassenzaak is.

Belangstelling uit Japan.

De Japansche dokter in de botanie, burggraaf Soma, is voornemens een studiereis naar Borneo, de Philippijnen en Java te ondernemen. De gouverneur-generaal heeft de hoofden van gewestelijk bestuur in onze koloniën verzocht hem de noodige medewerking te verleenen.

Noord-Amerika bezitter van het Panamakanaal.

In den laatsten tijd bemoeit Washington zich al in ruime mate met de onderlinge politiek der Midden-Amerikaansche staten. Het had zich als bemiddellaar weten te doen aannemen in het grensgeschil tusschen Costa Rica en Panama. Toen Costa Rica hierop terugkrabbelde en steun vond bij den Bond van Midden-Amerikaansche staten, decreteerde Washington, dat 't onder geen voorwaarde het hervatten der vijandelijkheden zou dulden. Ten opzichte van Mexico toont het zich bijzonder geduldig. Maar het zal voortaan niet meer de verwijderde toeziende voogd blijven; de Vereenigde Staten zijn nu zelf territoir-bezitter in Midden-Amerika geworden. Zij hebben voor 25 millioen dollar het Panamakanaal, met de direct aangrenzende strook, van Columbia gekocht.

Wordt op de daarmede gemoeid gaande petroleumbelangen sterk de nadruk gelegd, van meer belang wordt toch de aankoop geacht voor de positie, welke de Vereenigde Staten zich zoo scheppen ten opzichte van het wereldhandelsverkeer. En hooger dan dit, stellen velen nog de maritiem-strategische beteekenis van het bezit van het vereenigingspunt van de twee groote oceanen. Zou men hierin een geruststelling voor den wereldvrede willen leggen, groot is 't aantal van hen, die er een gevaar in zien, misschien reeds voor den eersten tijd, doch stellig voor later.

Mededeelingen.

Van het Dagelijksch Bestuur der Vereeniging:

WERKKRACHTEN TEN BEHOEVE DER KOLONIEN.

Oost- en West-Indische werkgevers hier te lande worden uitgenoodigd om, wanneer in de vervulling van betrekkingen moet worden voorzien, hiervan mededeeling te doen aan het Informatiebureau der Vereeniging „Oost en West”, Heulstraat 17, Den Haag.

Tehuis voor Indische Studenten.

Prins Mauritsplein 23 — Den Haag.
(Geopend 15 Maart 1921).

Gelegenheid voor Studeerenden van alle landaarden uit Oost- en West-Indië om te **logeeren, koffiedrinken** en **dineeren** tegen zeer **billijke tarieven**.
Aanvragen te richten aan:

J. C. HIETINK, Directeur.

Studie-Commissie van „Oost en West”

Ouders of Voogden van alle landaarden in Oost- en West-Indië, die **gratis hulp** wenschen voor het zoeken van kamers of kosthuizen, voor het afhalen van boord, voor toezicht op de studie, voor beheer van gelden, enz. ten behoeve van hun kinderen of pupillen, kunnen zich — onder opgave van de noodige gegevens — wenden tot het Bureau der Gedelegeerden der Studie-Commissie.

Adres: **Pr. Mauritspl. 23, Den Haag.**

Ter vermijding van hooge porti, omslachtige correspondentie en ter bevordering van algemeene bekendheid, noodig voor een goeden gang van zaken, zullen voortaan op deze plaats in het blad worden opgenomen *de Mededeelingen van het Dagel. Bestuur aan de Afdeelingen.*

Met verwijzing naar het dienaangaande voorkomende in het vorige No. van het Kol. Weekblad, worden de besturen der afdeelingen te Arnhem, Groningen, Leiden en Rotterdam alsnog beleefd uitgenoodigd de bij art. 5 van het Huishoudelijk Reglement der Vereeniging voorgeschreven bescheiden te willen inzenden.

H.H. Penningmeesters gelieven adresveranderingen steeds op te geven aan de Afdeelingsbesturen — c.q. aan den Hoofdvertegenwoordiger in Indië — waarheen die leden vertrekken, met opgaaf of de contributie al dan niet is voldaan.

Van de Afdeeling 's-Gravenhage:

Wegens tijdelijke sluiting zal het kantoor der Afdeeling tot nader bericht gehouden worden Buijs Ballotstraat 15, van des morgens 10 tot des middags 1 uur.

De Secretaris,
J. A. SOETENS.

Mutaties van 27 April tot 4 Mei 1921.

Nieuwe Leden.

J. A. Kooyman, Tuingeëmployeerde s.f. Modjo, Halte Kedong Banteng (O.L.) O.-I., *f* 12.
J. Poll, Administrateur s.f. Kalibagor, Poerwokerto, *f* 10.
J. Jonquière, Employé s.f. Kalibagor, Poerwokerto, *f* 6.
Ch. Wix, Employé s.f. Kalibagor, Poerwokerto, *f* 6.
Ch. L. M. Speckens, Chef de Bureau S.D.S., Poerwokerto, *f* 5.
J. A. Daniels, 1ste Employé s.f. Poerwokerto, Poerwokerto, *f* 5.
W. ten Cate, s.f. Poerwokerto, Poerwokerto, *f* 5.
J. Wyt, Employé s.f. Kalibagor, Poerwokerto, *f* 5.
S. van der Brink, Gezaghebber B.B. O.-I., Den Haag, Pletterijstraat 176, *f* 5.
G. C. T. van Dorp en Co., Boekhandel, Den Haag, Prinsegracht 83 (Abonnement), *f* 4.
Mej. H. W. J. de Ruyter, Commies G. Bedr. O.I.D., Den Haag, Regentesseplein 3, *f* 5.
Folmer, Planter, Plantage Zoelen, Suriname, *f* 5.
A. Th. de Rooy, Telegrafist van de Comp. des Cables telegraphiques, Paramaribo Combe, *f* 5.
J. van der Vliet, Onderwijzer O.-I., Den Haag, Franklinstraat 96, *f* 5.
D. Kersken, Bussum, Meentweg 64, *f* 5.
G. A. Edelman, Bussum, Koningin Emmalaan 9, *f* 5.
T. J. A. van Beusekom, Bussum, Brediusweg 24, *f* 5.
S. van Vleuten, Bussum, Nieuwe 's-Gravelandscheweg 19, *f* 5.
H. J. Coops, Inspecteur P. T. en T. O.-I., Leiden, Papegracht 26, *f* 5.

Afschrijven.

J. A. M. Lucas, Referendaris B.B., Weltevreden, Matramanweg 16.
Dixons Boekhandel, Apeldoorn, Hoofdstraat 170 (Abonnement).
Pangeran Ario Soerio Atmodjo, Gep. Regent van Soemedang te Soemedang.
W. F. Ridder van Rappard, Haarlem, Florapark 3.
Dr. H. D. Kruseman, Dreef 16, Haarlem (overleden).

Nieuwe Begunstigers.

H. de Bordes, Burgemeester van Bussum, te Bussum, Koedijklaan 1, *f* 2.50.
J. van de Water, Bussum, Comeniuslaan 5, *f* 2.50.

Mevrouw C. Edelman geb. van Dijk, Bussum, Koning[in] Emmalaan 9, *f* 2.50.
W. Burggraaff, Bussum, Badhuislaan 16, *f* 1.
K. A. Enklaar, Majoor Inf. B. D., Bussum, Prinsenstr. ...
Jos. Prein, Bussum, Prinsenstraat 12, *f* 1.
M. van Weydom, Bussum, Verbindingslaan 48, *f* 1.
C. Christoffels, Bussum, Pater Wynterlaan 10, *f* 1.
Mej. Miep van den Berg, Bussum, Nieuwe laan 1, *f* 1.
J. Buttinghausen, Bussum, Hoofdlaan 19, *f* 1.
J. Lely, Bussum, Parklaan 41, *f* 1.
J. Meerkamp van Embden, Bussum, Wichmanlaan 41, *f* ...
F. G. de Jager, Bussum, Floralaan 4, *f* 1.
Klaasse, Bussum, Boschlaan 24, *f* 1.
H. G. Kuipers, Bussum, Singel 77, *f* 1.
C. H. Schogt, Bussum, Brinklaan 55, *f* 1.
A. P. le Coultre, Naarden, *f* 1.
F. W. Weitner, Naarden, Oost Walstraat 1, *f* 1.
N. Mouton, Bussum, Mecklenburglaan 23a, *f* 1.
D. B. Sluyter, Bussum, Lindelaan 4, *f* 1.
G. Breman, Bussum, Zwarteweg 37, *f* 1.
J. Huidekoper, Bussum, Vondellaan 11, *f* 1.
H. Ponse, Bussum, Hotel Nieuw Bussum, *f* 1.
Mej. G. van Koetsveld, Bussum, Huizerweg 37, *f* 1.
Mevr. H. C. Pieters geb. Diemont, Bussum, Ruthar[d]laan 16, *f* 1.
K. Baay, Baarn, Nassaulaan 54, *f* 1.

Contributieverhoogingen.

J. Th. van der Linde van Sprankhuizen, Hoofdcomm[ies] P. T. en T., Padang, van *f* 2.50 op *f* 5.

Adresveranderingen.

J. Heppener, Ambt. S.S., van: Weltevreden, Hoofdbur[eau] S.S., naar: Bandoeng, Bilderdijkstraat 12.
Mej. A. P. M. Hamerster, Onderwijzeres O.-I., van: Den Haag, van Beuningenstraat 100 naar: Weltevreden, Koning[s]plein West 17, Blavatskypark, *f* 5.
H. Warners, Kantoorchef Telefoondienst, van: Djocja ... Djetis C 36 naar: Semarang, Karreweg 86, p/a. Jonkergo...
Dr. A. J. F. Oudendal, Leeraar Stovia, van: 't Zand (N. ...) naar: Weltevreden, Salemba, *f* 5.
B. P. Wink, Gep. Kapitein Civ. Gezaghebber, van: Ban... Biroe naar: Tandjoeng (Z. en O.-Afd. van Borneo).
J. Haarsma, Leeraar K. W. III School, Weltevreden, v... Dep. van Onderwijs naar: Kemajoran 92.
B. B. de Boer, Adviseur I.C.H.V. Rotterdam, van: S... naar: Semarang, I.C.H.V. Rotterdam.
H. J. de Graaf, van: Genève, Avenue Industrielle 7, naar: Brussel, Rue de Progres 237.
C. H. van Rietschoten, Oud-Commandant van het Leger ... N. O.-I., Den Haag, van: Gr. Hertoginnelaan 162, naar: V... kenboschplein 20.
Tj. de Haan, Den Haag, van: Paulus Buysstraat 50 naar: de Perponcherstraat 117.
P. R. Vetter, Notaris van Probolingo, Den Haag, van: v. d. Eyndestraat 6 naar: Statenplein 3b.
Mevr. Ter Horst geb. de Boer, Den Haag, van: Gr. Hertoginnelaan 196 naar: Scheveningen, Badhuisweg 37.
J. W. Berenschot, Lt. Kol. O.-I. B. D., Den Haag, van: Reinkensstraat 1*h* naar: Stadhoudersplein 61.
J. J. Engelen, Lt. Kol. O.-I. B. D., Den Haag, van: Pr... Hendrikstraat 133 naar: Thomsonlaan 186.
G. Th. Stibbe, Oud-Resident, Den Haag, van: Gr. Her[to]ginnelaan 27 naar: Ant. Heinsiusstraat 27.
A. G. A. van der Velde, van: Den Haag, Valkenbo[sch]plein 20, naar: Zwitserland, Kanton La Vaux St. Saph... bij Lausanne, *f* 5.
J. L. van Gennep, oud-Ass.-Resident, Den Haag, van: Mariastraat 24 naar: Anna van Saxenstraat 23.
P. H. Silvergieter Hoogstad, Den Haag, van: Zwarte... 20a naar: Zeestraat 46.
A. N. Koopman, Den Haag, van: Slingelandstraat 10... naar: van Boetzelaerlaan 42.
Mej. E. Bayer, Den Haag, van: Koninginnegracht 84 naar: Riouwstraat 170.
Dr. H. Kraemer, van: Tiel, St. Walburg 136, naar: Par[ijs] VI, Rue Madame 48.
H. A. Haas, van: Menado naar: Breda, Nieuwe Ginnek[en]straat 37, *f* 5.
Onze Koloniën, Delft, van: Hugo de Grootstraat 66, naar: Nieuwelaan 42.
Mevr. Wed. G. v. d. Most—van Spijk, van: Haarlem, S... bergstraat 3, naar: Den Haag, Ch. de Bourbonstraat 39.

Vereeniging OOST en WEST.
HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

UDIE-COMMISSIE. Jongelieden, welke bij aankomst in Nederland inlichtingen wenschen voor onderdak, enz., zelfs van boord afgehaald zouden willen worden, Ouders en Voogden, welke toezicht op hun in Nederland studeerende kinderen of pupillen wenschen, wendt U tot den gedeleerde der Studie-Commissie, den Heer J. C. HIETINK, van der Heimstraat 76, 's-Gravenhage, Telefoon Scheveningen No. 1514.

ORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende, Secretaris de Heer J. L. VAN GENNEP, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. Haag No. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 nam.

UIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. DE MUNNIK, Telef. Scheveningen No. 248

*** Bij het INFORMATIE-BUREAU van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9. Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. BEZEMER.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.02 frankeerkosten.

b. Onze West (Tweede druk) bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door FRED. OUDSCHANS DENTZ;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. DE GAAY FORTMAN.
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten.
X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.06 frankeerkosten.
XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.**
Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.04 frankeerkosten

d. **Emancipatie-Toespraak** door TH. A. C. COMVALIUS. Prijs: 1 ex. f 0.25, porto f 0.02.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., Vogelkersstraat 1, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.
H. J. VERMEER, 1e v. d. Boschstraat 91, Den Haag. — De Maleische omgangstaal voor de praktijk.
LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer A. J. GOOSZEN, Solo, res. Soerakarta, Java.